

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

на тему: Управління оборотними активами підприємства

Виконав:

Ємець Василь Валерійович
студент спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник:

Устік Тетяна Володимирівна
д.е.н., професор кафедри маркетингу та логістики

Рецензент:

Дорофєєв Олександр Вікторович
д.е.н., професор кафедри публічного управління і
адміністрування
Полтавського державного аграрного університету

Суми – 2023

АНОТАЦІЯ

Ємець В.В. Управління оборотними активами підприємства.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», СНАУ, Суми. 2023 р. Рукопис.

Кваліфікаційна робота розглядає питання розвитку управління оборотними активами підприємства. Управління оборотними активами у сучасному бізнес-середовищі є ключовим аспектом стратегії фінансового управління підприємства. Ефективне використання та оптимізація цих активів може вирішити ряд проблем, які стоять перед компаніями у зусиллях досягти стабільності та конкурентоспроможності. СФГ «Аграрник» розташовано у Сумському районі Сумської області. Площа власних сільськогосподарських угідь складає 50га ріллі. Загальна сума оборотних активів зросла на 73,5 тис. грн. або 7,8% з 2019 по 2022 рік. Проте, в 2022 році спостерігається зниження оборотних активів на 135,6 тис. грн. або 11,7% порівняно з 2021 роком. Запаси зросли найбільше серед оборотних активів на 188,5 тис. грн. або 76,1% від 2019 року. Проте, у 2022 році спостерігається невелике зменшення запасів на 0,3 тис. грн. Дебіторська заборгованість за період з 2019 по 2022 рік зменшилася на 396,7 тис. грн. або 99,8%, до нуля у 2020 році, але після цього не змінювалася. Кількість грошей та їх еквівалентів виявила зростання на 281,7 тис. грн. або 93,9% з 2019 по 2022 рік. Спостерігається зниження чистого доходу на 117,6 тис. грн. або 7,83% від 2019 до 2022 року. Збільшення собівартості на 386,1 тис. грн. або 36,08% від 2019 до 2022 року може свідчити про зростання витрат на виробництво.

Управління оптимальним залишком грошових коштів є стратегічно важливим елементом фінансового управління для сільськогосподарських підприємств. Ефективна стратегія дозволяє забезпечити ліквідність, зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства. З урахуванням специфіки сільського господарства та використання сучасних фінансових інструментів, СФГ «Аграрник» може досягти оптимального управління грошовими потоками та забезпечити стійкий розвиток у сучасному економічному середовищі. Оскільки середні залишки грошових коштів на підприємстві складають більше 484531 гривень, СФГ «Аграрник» може сформувати портфель короткострокових фінансових інвестицій на рівні 335 тисяч гривень, що може принести додатковий дохід від фінансової діяльності в розмірі більше 33 тисяч гривень і компенсувати негативний сальдо руху грошових коштів від фінансової діяльності. Управління оборотними активами СФГ «Аграрник» має базуватися на принципах формування ефективного складу та структури оборотних активів, визначенні потреб у них, виборі джерел фінансування, прискоренні оборотності активів та забезпеченні їхньої безпеки. Ключовою задачею в управлінні активами та пасивами короткострокового характеру є пошук оптимального компромісу між досягненням достатньої рентабельності активів та забезпеченням поточної платоспроможності. Підприємство «Аграрник» використовує наразі агресивну модель управління оборотними активами, яка демонструє свою ефективність.

Ключові слова: оборотні активи, управління, фермерське господарство, залишок коштів, фінансовий стан, фінансові результати, ризик-менеджмент.

SUMMARY

Yemets V.V. Management of current assets of the enterprise.

Qualification work on specialty 072 "Finance, banking and insurance", SNAU, Sumy. 2023. Manuscript.

The qualification work examines the development of management of current assets of the enterprise. Current asset management in today's business environment is a key aspect of an enterprise's financial management strategy. Effective use and optimization of these assets can solve a number of problems facing companies in their efforts to achieve stability and competitiveness. SFG "Agrarnyk" is located in the Sumy district of the Sumy region. The area of own agricultural land is 50 hectares of arable land. The total amount of current assets increased by UAH 73.5 thousand, or 7.8% from 2019 to 2022. However, in 2022, there is a decrease in current assets by UAH 135.6 thousand, or 11.7% compared to 2021. Inventories increased the most among current assets by UAH 188.5 thousand, or 76.1% from 2019. However, in 2022, there is a slight decrease in stocks by 0.3 thousand UAH. Accounts receivable for the period from 2019 to 2022 decreased by UAH 396.7 thousand, or 99.8%, to zero in 2020, but remained unchanged thereafter. The amount of money and its equivalents increased by UAH 281.7 thousand, or 93.9% from 2019 to 2022. There is a decrease in net income by UAH 117.6 thousand, or 7.83% from 2019 to 2022. Increase in cost price by 386.1 thousand hryvnias, or 36.08% from 2019 to 2022 may indicate rising production costs.

Management of the optimal cash balance is a strategically important element of financial management for agricultural enterprises. An effective strategy allows you to ensure liquidity, reduce financial risks and ensure the stability of the company's financial condition. Taking into account the specifics of agriculture and the use of modern financial instruments, SFG "Agrarnyk" can achieve optimal management of cash flows and ensure sustainable development in the modern economic environment. Since the average cash balances at the enterprise are more than 484,531 hryvnias, SFG "Agrarnyk" can form a portfolio of short-term financial investments at the level of 335 thousand hryvnias, which can bring additional income from financial activities in the amount of more than 33 thousand hryvnias and compensate for the negative balance of cash flow from financial activity. The management of current assets of SFG "Agrarnyk" should be based on the principles of forming an effective composition and structure of current assets, determining their needs, choosing sources of financing, accelerating the turnover of assets and ensuring their safety. The key task in the management of short-term assets and liabilities is to find the optimal compromise between achieving sufficient profitability of assets and ensuring current solvency. The "Agrarnyk" enterprise currently uses an aggressive model of managing current assets, which demonstrates its effectiveness.

Keywords: current assets, management, farming, balance of funds, financial condition, financial results, risk management.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	10
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СФГ «АГРАРНИК»	22
2.1 Фінансово-економічна характеристика підприємства	22
2.2 Оцінка ефективності управління оборотними активами СФГ «Аграрник»	30
2.3 Діагностика фінансового становища СФГ «Аграрник»	34
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СФГ «АГРАРНИК»	40
3.1 Моделювання оптимального залишку грошових коштів СФГ «Аграрник»	40
3.2 Формування ефективної системи ризик-менеджменту в управлінні активами СФГ «Аграрник»	47
3.3 Стратегія фінансового забезпечення та підвищення ефективності управління оборотними активами СФГ «Аграрник»	51
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі функціонування вітчизняних підприємств, що характеризується недостатністю власних фінансових ресурсів та неможливістю залучення зовнішніх джерел фінансування в достатніх обсягах, важливим завданням є подальше забезпечення безперервності та результативності їх діяльності. Це вимагає постійного коригування фінансової стратегії, зокрема в частині управління оборотними активами, як найбільш мобільної складової майна підприємства, що забезпечує виконання планових показників результатів діяльності, недопущення перебоїв у виробничих процесах та підтримання належного рівня ліквідності та платоспроможності.

З огляду на зазначене, дослідження питання, пов'язаних з управлінням оборотними активами є актуальним та своєчасним.

Питання побудови ефективної системи управління оборотними активами досліджувало багато науковців і практиків. У процесі роботи нами використано здобутки таких авторів як: Аврамчук С. В., Шахрай О. О., Бровко Л.І., Попенко М.С., Черенович О.В., Гойденко В. Р., Хлопоніна-Гнатенко О. І., Гринчуцький В.І., Блащак Б.Я., Кічук О., Тарасова Ю., Корж О. П., Круглікова В. В., Курганов В. Р., Михайлик О. М., Луцишина Г., Мацюк Д. С. , Мацюра С. І., Мельникова К. О., Стратійчук В. М., Тимошенко М.В., Онищенко У.В., Ткачук Л., Чень В., Човнюк Ю., Юрчишена Л. В., Кречко О. С. та багатьох інших. Але динаміка та зовнішні виклики вимагають поглиблення теоретичних і практичних напрацювань щодо управління оборотними активами.

Метою дослідження є теоретико-методичне обґрунтування та визначення основних напрямків управління оборотними активами підприємства.

Відповідно до поставленої мети були вирішені такі **завдання**:

- розглянуто теоретико-методичні засади управління оборотними активами підприємства;
- дано фінансово-економічну характеристику СФГ «Аграрник»;

- проаналізовано фінансове становище та фінансові результати діяльності СФГ «Аграрник»;
- оцінено ефективність управління оборотними активами СФГ «Аграрник» Сумського району;
- обґрунтовано напрямки подальшого розвитку управління оборотними активами СФГ «Аграрник» Сумського району;
- проведено розрахунок оптимального залишку грошових коштів на підприємстві;
- обґрунтовано розвиток системи правління оборотними активами як складової загальної стратегії розвитку підприємства;
- зроблено висновки.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотними активами підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації щодо управління оборотними активами підприємства.

Елементами наукової новизни одержаних результатів роботи є обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення управління оборотними активами, що базується на теоретичних напрацюваннях відносно формування оптимального залишку грошових коштів та впровадження ефективної моделі управління ризиками..

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими пропозиціями щодо розвитку управління оборотними активами підприємства шляхом розрахунку оптимального залишку грошових коштів господарства з відповідними розміщенням тимчасово вільних коштів у фінансові інструменти з отриманням відповідного доходу.

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались такі **методи дослідження**: спостереження; аналізу і синтезу, опитування, моделювання, абстрагування, узагальнення, монографічний тощо. Обробка результатів дослідження здійснювалась використанням сучасних програмних продуктів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи знайшли відображення у матеріалах конференцій: науково-практичній конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «GLOBAL SCIENCE: PROSPECTS AND INNOVATIONS», 28-30.12.2023 Ліверпуль.

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тези наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 42 найменування, 3 додатків. Основний текст викладений на 66 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 19 таблиць, 12 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління оборотними активами у сучасному бізнес-середовищі є ключовим аспектом стратегії фінансового управління підприємства. Ефективне використання та оптимізація цих активів може вирішити ряд проблем, які стоять перед компаніями у зусиллях досягти стабільності та конкурентоспроможності. Для розгляду стратегічного управління оборотними активами розглянемо ключові виклики, які виникають у сучасному економічному оточенні.

Категорія оборотних активів вимагає більш детального вивчення; з цією метою ми проаналізували наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків. Виявлено, що в економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення економічної сутності оборотних активів.

Згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку, оборотні активи - це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені використанням, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу або дванадцяти місяців від дати балансу [29]. При цьому зазначимо, якщо на підприємстві операційний цикл триває більше одного року, актив все ще класифікується як поточний, поки він конвертується в готівку протягом операційного циклу [14].

Розглянуті підходи та їх узагальнення дозволяють трактувати оборотні активи підприємства як частину активів, яка складається з конкретних товарно-матеріальних цінностей, що повністю споживаються протягом одного операційного циклу, змінюючи свою форму та сприяючи забезпеченню неперервності виробничо-господарської діяльності підприємства.

У таблиці 1.1. згруповано деякі визначення цієї категорії.

Таблиця 1.1 – Тлумачення категорії «оборотні активи підприємства»

№	Визначення категорії	Автори
1	оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують його поточну виробничо-комерційну діяльність і повністю споживаються протягом одного операційного циклу	Гринчуцький В.І., Блащак Б.Я. [6]
2	оборотні активи підприємства – сукупність матеріальних і фінансових активів, які постійно здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою забезпечення постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу	Михальчук К. [26]
3	оборотні активи – це «сукупність таких матеріальних та грошових цінностей, котрі обслуговують його поточну фінансово-господарську діяльність, внаслідок високого рівня ліквідності забезпечують платоспроможність підприємства знаходяться у постійному кругообігу й в повному обсязі переносять свою вартість на виготовлену продукцію	Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Палешко Я. С. [17]
4	оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу	Вдовенко Л. [4]

Джерело: узагальнено автором на основі [4, 6, 17, 26]

Існуючи підходи до визначення категорії «оборотні активи підприємства» включають:

- оборотні активи розглядаються як грошові кошти, що використовуються для створення активів у сфері виробництва та обігу;
- оборотні активи розглядаються як мобільні активи, які застосовуються на підприємстві протягом конкретного операційного циклу.

Проаналізовані підходи та їх узагальнення [2, 4, 6, 17, 22, 26] дозволяють розглядати оборотні активи підприємства як складову активів, що складається з конкретних товарно-матеріальних цінностей, які повністю не споживаються, а

перетворюються з однієї форми в іншу протягом всього операційного циклу (рис. 1.1).

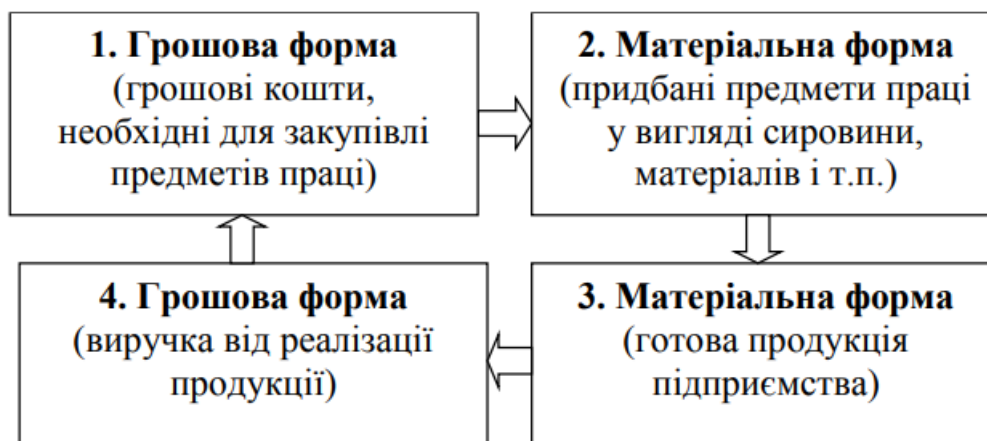


Рисунок 1.1 – Зміна форм оборотних активів в процесі операційного циклу
Джерело: узагальнено автором на основі [23]

Оборотні активи можуть набувати різних форм у процесі свого перетворення, виражаючи себе не лише у відомих матеріальній і грошовій формах, але також у нематеріальній формі. В цьому контексті слід враховувати дебіторську заборгованість та її подальше перетворення у грошовий еквівалент.

Оборотні активи, як економічна категорія, відзначаються певними характеристиками (рис. 1.2).

Оборотні активи представляють собою частину активів підприємства, яка існує у формі товарно-матеріальних запасів, незавершених розрахунків, залишків грошових коштів, фінансових вкладень та інших складових. Основні компоненти оборотних активів включають [28, 32]:

1. Грошові кошти: це готівка та її еквіваленти, такі як короткострокові банківські депозити. Грошові кошти є найбільш ліквідною частиною оборотних активів.

2. Дебіторська заборгованість (вимоги): це грошові суми, які підприємство очікує отримати від клієнтів за наданими товарами чи послугами. Це вказує на легко конвертовану частину активів у грошовий еквівалент.

3. Запаси: це товари чи матеріали, які утримуються для використання в виробництві чи продажу. Вони є формою інвестицій, яку можна швидко конвертувати у грошовий еквівалент через їх продаж.



Рисунок 1.2 – Властивості оборотних активів як економічної категорії

Джерело: узагальнено автором на основі [13, 28]

4. Кредиторська заборгованість (зобов'язання): це грошові суми, які підприємство повинне сплатити постачальникам чи кредиторам, що визначає обсяг обов'язків, що мають бути оплачені у найближчому майбутньому.

Використання оборотних активів пов'язане з забезпеченням ефективного господарського процесу протягом одного виробничого циклу. Важливо, щоб підприємство збалансувало свої оборотні активи для забезпечення достатнього рівня ліквідності для оплати короткострокових фінансових зобов'язань. Висока ліквідність свідчить про ефективне управління оборотними активами та забезпечує стабільність на короткий термін [37].

Система управління оборотними активами охоплює взаємопов'язані елементи, що спрямовані на вплив на об'єкт управління. Це включає в себе

реалізацію функцій управління через застосування різноманітних методів з метою забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства [13].

Методичні підходи до розуміння концепції управління оборотними активами підприємства представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Сутність поняття управління оборотними активами

Автор	Характеристика
Гойденко В. Р., Хлопоніна- Гнатенко О. І. [5]	Комплекс заходів, які спрямовані на забезпечення умов оптимізації й безперервного процесу їхнього обсягу, формування достатнього їхнього обсягу, раціональної структури й ефективної організації їх використання.
Курганов В. Р., Михайлик О. М. [19]	Сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою елементів, що забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.
Човнюк Ю. [35]	Складник фінансового й операційного менеджменту, що являє собою цілеспрямовану діяльність, пов'язану з визначенням величини оборотних активів, контролем над їх формуванням і використанням і створенням відповідних організаційних передумов.
Кічук О., Тарасова Ю. [12]	Обґрунтування управлінських рішень щодо трьох основних напрямів: 1) управління дебіторською заборгованістю; 2) управління грошовими коштами і поточними фінансовими інвестиціями; 3) управління запасами.

Джерело: узагальнено автором [5, 12, 19, 35]

Основні завдання управління оборотними активами включають:

1. Формування достатнього обсягу оборотних активів: завдання спрямоване на забезпечення поточної платоспроможності підприємства шляхом визначення необхідного рівня оборотних активів [33].

2. Формування джерел фінансування оборотних активів: метою є забезпечення фінансової стійкості, враховуючи вимоги ефективного фінансування оборотних активів.

3. Ефективне використання оборотних активів: оптимізація використання оборотних активів має на меті забезпечити прибутковість та рентабельність діяльності підприємства.

4. Оптимізація елементів оборотних активів для відповідності нормативам ліквідності: завдання спрямоване на виконання встановлених нормативів ліквідності та оптимальне використання елементів оборотних активів [34].

Отже, механізм управління оборотними активами полягає в належній організації процесів, спрямованих на впровадження принципів та функцій, визначених управлінськими органами. Вони оцінюють вплив зовнішніх та внутрішніх факторів для забезпечення ефективного управління оборотними активами [31].

Розрізняють три типи стратегій комплексного оперативного управління оборотними активами: агресивну, консервативну і помірковану. Агресивна політика включає фінансово-господарську діяльність без обмежень у збільшенні оборотних активів, накопичення запасів і високу дебіторську заборгованість. Така стратегія може призвести до зниження ризику технічної неплатоспроможності, але не завжди гарантує високу рентабельність активів, особливо в несприятливих умовах ринку [32].

Під час впровадження консервативної стратегії управління оборотними активами характерними рисами є те, що підприємство обмежує зростання поточних активів і намагається зменшити їх до мінімуму. У такому випадку відзначається, що відносна вага оборотних активів в загальному обсязі майна не перевищує 40%, і період їх оборотності скорочується. Ця політика реалізується на підприємстві в умовах достатньої визначеності, де умови та обсяги продажів, терміни отримання коштів і виплат, а також необхідні товарно-матеріальні запаси визначені наперед.

Консервативна стратегія управління оборотними активами будується в умовах стабільної фінансово-господарської діяльності підприємства, де спостерігається висока рентабельність активів. Проте, через непередбачувані

зміни кон'юнктури на товарних і фінансових ринках, існує ризик високої технічної неплатоспроможності.



Рисунок 1.3 – Економічний механізм управління оборотними активами підприємства

Джерело: узагальнено автором [17, 28]

Комплекс вказаних на рис. 1.3. завдань реалізується через розробку стратегії управління оборотними активами, яка враховує виявлені проблеми. У випадку, коли грошові кошти, дебіторська заборгованість і запаси утримуються на низьких

рівнях, існує велика ймовірність неплатоспроможності або недостатчі коштів для досягнення прибутковості. Зі зростанням розміру власних оборотних активів ризик втрати ліквідності зменшується [11].

Отже, можна сформулювати стратегію управління оборотними активами, яка мінімізує ризик втрати ліквідності: чим більше поточні активи перевищують поточні зобов'язання, тим менший ризик. Таким чином, слід прагнути збільшувати власні оборотні активи.

Таблиця 1.3 – Загальна характеристика основних типів політик (стратегій) управління оборотними активами підприємств

Назва політики	Політика формування оборотних активів			Політика фінансування оборотних активів	
<i>Консервативна</i>	Повне задоволення всіх поточних потреб, створення високих резервів страхових запасів			Припускає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу буде профінансована постійна частина і половина змінної частини оборотних активів. Частина, що залишилася, підлягає фінансуванню короткостроковим позиковим капіталом.	
Резюме	Рз↓	Рн↓	О _{ОА} ↓	ФС↑	В _ф ↑
<i>Помірна (компромісна)</i>	Повне задоволення поточних потреб, створення необхідних нормальних розмірів страхових запасів на випадок найбільш типових збоїв і неполадок			Власний і довгостроковий позиковий капітал спрямовується на фінансування постійної частини оборотних активів, тоді як змінна їх частина формується за рахунок короткострокового позикового капіталу	
Резюме	Рз↔	Рн↔	О _{ОА} ↔	ФС↔	В _ф ↔
<i>Агресивна</i>	Мінімізація страхових резервів, у разі виникнення збоїв у здійсненні нормального ходу операційної діяльності можливі суттєві фінансові втрати			Власний капітал підприємства і довгострокові позикові кошти формують менше половини постійної частини оборотних активів, інша частина фінансується короткостроковими позиковими засобами	
Резюме	Рз↑	Рн↑	О _{ОА} ↑	ФС↓	В _ф ↓

Умовні позначення: Рз - ризик, Рн - рентабельність, О_{ОА}- оборотність оборотних активів, ФС - фінансова стійкість, В_ф - витрати на фінансування оборотних активів, ↑ - високий рівень прояву показника, ↓ - низький рівень прояву показника, ↔ - урівноваженість прояву характеристик показника.

Джерело: узагальнено автором [12, 23, 24]

З іншого боку, збільшення оборотних активів може свідчити не лише про розширення виробництва чи дію факторів інфляції, але й про сповільнення їх обігу, що може призвести до збільшення їх маси.

Саме тому стратегія управління оборотними активами повинна забезпечувати баланс між ризиком втрати ліквідності та ефективністю функціонування підприємства [31].

У таблиці 1.3 наведено характеристики основних типів стратегій управління оборотними активами, де враховано співвідношення доходності та ризику, а також класифікацію оборотних активів за періодами функціонування, з виділенням постійних та змінних їх частин.

Розрізняють три типи стратегій комплексного оперативного управління оборотними активами: агресивну, консервативну і помірковану. Агресивна політика включає фінансово-господарську діяльність без обмежень у збільшенні оборотних активів, накопичення запасів і високу дебіторську заборгованість. Така стратегія може призвести до зниження ризику технічної неплатоспроможності, але не завжди гарантує високу рентабельність активів, особливо в несприятливих умовах ринку [32].

Під час впровадження консервативної стратегії управління оборотними активами характерними рисами є те, що підприємство обмежує зростання поточних активів і намагається зменшити їх до мінімуму. У такому випадку відзначається, що відносна вага оборотних активів в загальному обсязі майна не перевищує 40%, і період їх оборотності скорочується. Ця політика реалізується на підприємстві в умовах достатньої визначеності, де умови та обсяги продажів, терміни отримання коштів і виплат, а також необхідні товарно-матеріальні запаси визначені наперед.

Консервативна стратегія управління оборотними активами будується в умовах стабільної фінансово-господарської діяльності підприємства, де спостерігається висока рентабельність активів. Проте, через непередбачувані зміни кон'юнктури на товарних і фінансових ринках, існує ризик високої технічної неплатоспроможності.

Поміркована стратегія управління оборотними активами займає проміжне положення і характеризується середнім рівнем рентабельності та оборотності активів [19].

Мета політики управління оборотними активами полягає в досягненні компромісу між ризиками втрати платоспроможності і забезпеченням належного рівня ефективності господарської діяльності. Ризики зниження та втрати ліквідності називають лівосторонніми, оскільки вони пов'язані зі змінами розміру оборотних активів підприємства [8]. З іншого боку, правосторонні ризики виникають при несприятливих змінах розміру зобов'язань. Характеристика цих ризиків представлена на рис. 1.4.



Рисунок 1.4 – Особливості несприятливого впливу ризиків на господарську діяльність промислових підприємств

Джерело: узагальнено автором [24, 33, 39]

Узагальнені підходи до управління оборотними активами в сучасних умовах господарювання включають наступні етапи процесу управління оборотними активами [12, 18, 41]:

1. Підготовка необхідної інформації для аналізу складу, структури та ефективності використання оборотних активів.
2. Вибір інструментів управління оборотними активами: формування підконтрольних показників, вибір методів управління (коефіцієнтів, нормування, ABC, оптимізація).
3. Аналіз динаміки всієї сукупності оборотних активів підприємства: розрахунок темпів змін оборотних активів в порівнянні з темпами змін обсягу реалізації продукції і послуг та суми всіх активів.
4. Аналіз складу окремих елементів оборотних активів підприємства: аналіз складу і структури запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів.
5. Аналіз складу основних джерел фінансування оборотних активів: їх суми і частка в сукупному капіталі підприємства.
6. Аналіз оборотності оборотних активів в цілому і за окремими елементами, аналіз ефективності використання оборотних активів в цілому і за окремими елементами.
7. Контроль планових показників управління оборотними активами підприємства.
8. Створення стратегій для покращення результативності використання оборотних активів взагалі та врахування конкретних компонентів, таких як товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти.

Після завершення усіх етапів визначається загальний рівень ефективності використання оборотних активів, і розробляються основні напрямки, спрямовані на підвищення ефективності їхнього використання на підприємстві в майбутньому.

Аналізуючи особливості управління оборотними активами підприємства, можна зробити висновок, що від якості цього управління залежать платоспроможність та фінансова стійкість підприємства, його рівень

рентабельності, здатність пристосовуватися до непередбачуваних ситуацій, а також масштаби та рівень виробництва і реалізації продукції. Отже, для підприємства важливо ретельно визначити та обрати належну політику управління оборотними активами, враховуючи всі фактори, які впливають на прийняття цього рішення [9].

Отже, підсумкове узагальнення особливостей управління оборотними активами вказує на те, що ефективність цього управління напрямку впливає на платоспроможність підприємства, його рентабельність, здатність пристосування до непередбачуваних ситуацій, обсяг та результативність виробництва, а також на успішну реалізацію продукції.

Забезпечивши ефективне управління оборотними активами, підприємство може вивільнити ресурси, які можуть бути використані для підтримки зростання прибутковості його операцій, прискорення обіговості оборотних коштів, забезпечення безперебійного виробництва та максимізації прибутковості. Це надається як першочергова мета для будь-якого суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СФГ «АГРАРНИК»

2.1 Фінансово-економічна характеристика підприємства

Селянське фермерське господарство представляє собою форму сільськогосподарської діяльності, яка здійснюється на базі приватної власності та управління. Такі господарства можуть володіти невеликою площею землі та фокусуватися на вирощуванні сільськогосподарської продукції для власних потреб або для продажу на ринку.

СФГ «Аграрник» розташовано у Сумському районі Сумської області. Площа власних сільськогосподарських угідь складає 50га ріллі. Основні види діяльності:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

01.19 Вирощування інших однорічних і дворічних культур

01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід

01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві

Основні культури – це соя, озима та яра пшениця. Для сівозміни кожного року 5 га залишається під багаторічні трави.

СФГ «Аграрник» - суб'єкт малого підприємництва, має спрощену фінансову звітність. Розглянемо динаміку ключових фінансових індикаторі розвитку підприємства, зокрема динаміку активів і пасивів, звіту про фінансові результати, розрахуємо основні показники, що відображають фінансове становище підприємства.

Так у таблицях 2.1 – 2.4 представлено динаміку складових активу і пасиву, а також динаміку структури активу і пасиву балансу. Відповідні розрахунки проілюстровано на рисунках 2.1 та 2.2.

Таблиця 2.1 – Динаміка активів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Основні засоби:	831,9	866,9	757,6	912,7	80,8	155,1
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	831,9	866,9	757,6	912,7	80,8	155,1
Запаси	247,7	483	436,5	436,2	188,5	-0,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	396,7	0	169,7	0	-396,7	-169,7
Гроші та їх еквіваленти	300,8	390,9	548,1	582,5	281,7	34,4
ОБОРОТНІ АКТИВИ	945,2	873,9	1 154,3	1 018,7	73,5	-135,6
БАЛАНС	1 777,1	1 740,8	1 911,9	1 931,4	154,3	19,5

Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Відбувся зростання основних засобів на 80,8 тис. грн. або 9,7% відносно 2019 року. Спостерігається значний ріст в 2022 році на 155,1 тис. грн. або 20,5% порівняно з 2021 роком.

Загальна сума оборотних активів зросла на 73,5 тис. грн. або 7,8% з 2019 по 2022 рік. Проте, в 2022 році спостерігається зниження оборотних активів на 135,6 тис. грн. або 11,7% порівняно з 2021 роком.

Запаси зросли найбільше серед оборотних активів на 188,5 тис. грн. або 76,1% від 2019 року. Проте, у 2022 році спостерігається невелике зменшення запасів на 0,3 тис. грн. Дебіторська заборгованість за період з 2019 по 2022 рік зменшилася на 396,7 тис. грн. або 99,8%, до нуля у 2020 році, але після цього не змінювалася.

Кількість грошей та їх еквівалентів виявила зростання на 281,7 тис. грн. або 93,9% з 2019 по 2022 рік. У 2022 році спостерігається додатковий ріст на 34,4 тис.

грн. або 6,3% порівняно з 2021 роком. Загальна сума балансу зросла на 154,3 тис. грн. або 8,7% з 2019 по 2022 рік. В 2022 році відбулося подальше зростання на 19,5 тис. грн. або 1% порівняно з 2021 роком.

В цілому, селянське фермерське господарство «Аграрник» виявляє стійкий ріст своїх активів з року в рік. Потрібно враховувати специфіку галузі та регіональні особливості при подальшому аналізі та прийнятті стратегічних рішень.

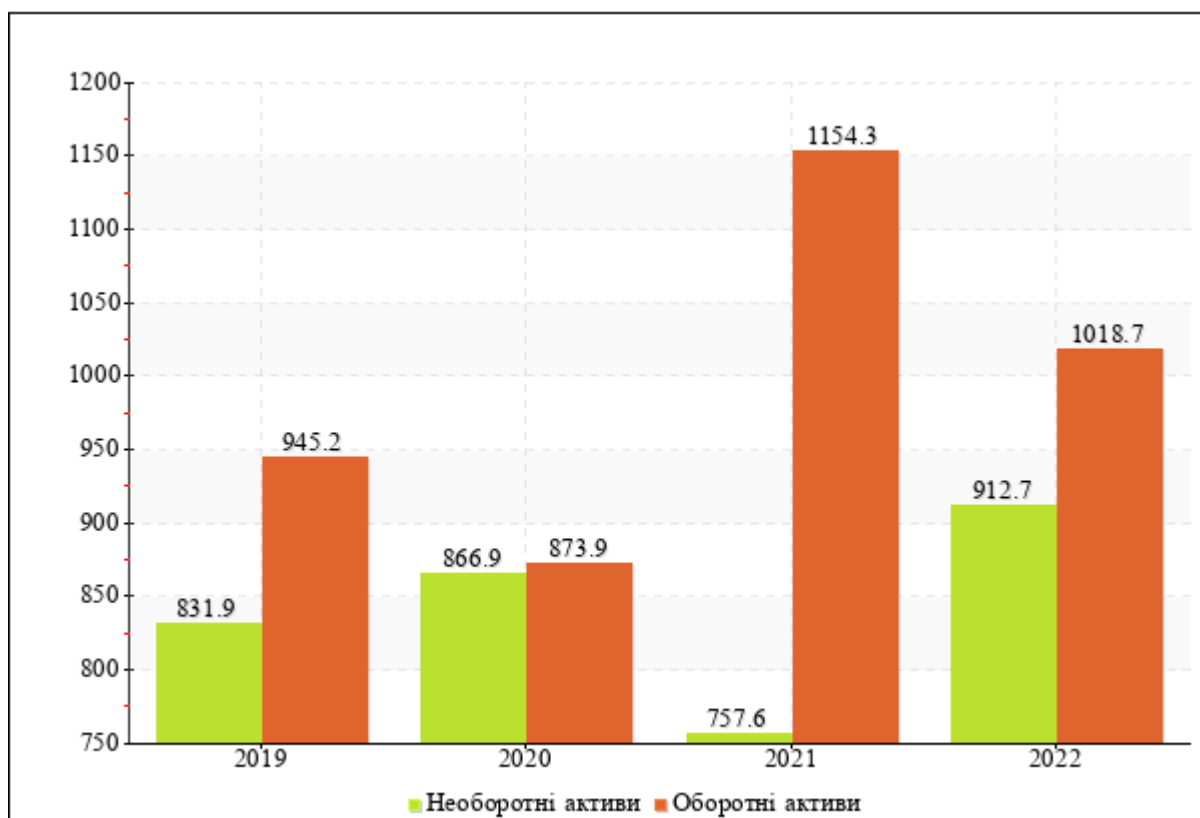


Рисунок 2.1 – Динаміка активів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн
Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Власний капітал зріс на 420,5 тис. грн. або 55,77% від 2019 до 2022 року. Зменшення власного капіталу від 2021 до 2022 року на 72,9% може вплинути на фінансову стійкість господарства. Загальна поточна кредиторська заборгованість зменшилася на 266,2 тис. грн. або 26,02% від 2019 до 2022 року. Важливо відзначити, що зменшення цього показника в 2022 році порівняно з 2021 роком

свідчить про можливе покращення ліквідності господарства. Інші поточні зобов'язання зросли від 2019 до 2022 року на 89,9 тис. грн. або 18%.

Таблиця 2.2 – Динаміка пасивів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	754	904,5	1 247,4	1 174,5	420,5	-72,9
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	754	904,5	1 247,4	1 174,5	420,5	-72,9
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	496	359	339,2	339,2	-156,8	0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4	3	4,4	5,6	1,6	1,2
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	4	3	5,1	6,3	2,3	1,2
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	18	19	23	23,1	5,1	0,1
Інші поточні зобов'язання	501,1	452,3	292,8	382,7	-118,4	89,9
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1 023,1	836,3	664,5	756,9	-266,2	92,4
Баланс	1 777,1	1 740,8	1 911,9	1 931,4	154,3	19,5

Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Відмічаємо, великий абсолютний приріст нерозподіленого прибутку в 2022 році на 420,5 тис. грн. або 55,77% порівняно з 2019 роком. Зменшення

нерозподіленого прибутку від 2021 до 2022 року на 72,9% вказує на можливий спад прибутковості господарства.

Загальна сума балансу зросла на 154,3 тис. грн. або 8,68% з 2019 по 2022 рік. Збільшення балансу в 2022 році порівняно з 2021 роком на 19,5 тис. грн. або 1,02% може бути позначенням стабільності господарства.

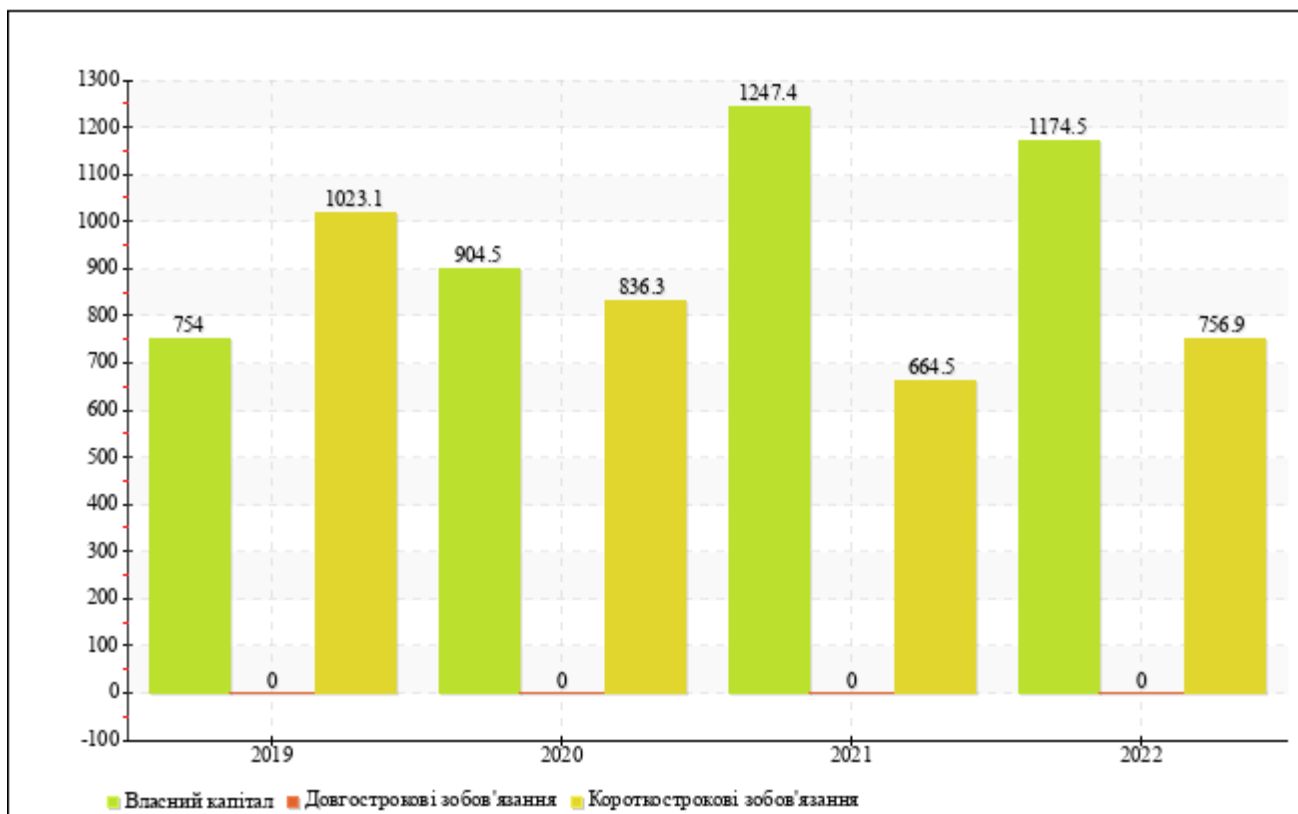


Рисунок 2.2 – Динаміка пасивів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн
Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Надалі у таблиці 2.3 розглянемо динаміку фінансових результатів діяльності СФГ «Аграрник»

Спостерігається зниження чистого доходу на 117,6 тис. грн. або 7,83% від 2019 до 2022 року. Падіння чистого доходу у 2022 році на 21,57% порівняно з 2021 роком свідчить про можливі труднощі у сфері реалізації продукції. Збільшення собівартості на 386,1 тис. грн. або 36,08% від 2019 до 2022 року може свідчити про зростання витрат на виробництво.

Відзначається великий валовий збиток у 2022 році на рівні -72,9 тис. грн. Зниження валового прибутку на 121,26% порівняно з 2021 роком свідчить про важкі умови діяльності господарства. Погіршення фінансового результату від операційної діяльності на 503,7 тис. грн. або 116,92% вказує на зменшення ефективності операцій господарства. Спостерігається загальне погіршення фінансового результату, до оподаткування та чистого, у 2022 році.

Таблиця 2.3 – Динаміка фінансових результатів діяльності СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 501	1 178,5	1 763,8	1 383,4	-117,6	-380,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1 070,2	1 028	1 420,9	1 456,3	386,1	35,4
Валовий прибуток (збиток)	430,8	150,5	342,9	-72,9	-503,7	-415,8
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	430,8	150,5	342,9	-72,9	-503,7	-415,8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	430,8	150,5	342,9	-72,9	-503,7	-415,8
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	430,8	150,5	342,9	-72,9	-503,7	-415,8
Разом доходи	1 501	1 178,5	1 763,8	1 383,4	-117,6	-380,4
Разом витрати	1 070,2	1 028	1 420,9	1 456,3	386,1	35,4

Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Загальні доходи та витрати зросли на 117,6 тис. грн. або 7,83% від 2019 до 2022 року. Зростання витрат на 2,49% у 2022 році порівняно з 2021 роком вказує

на можливі труднощі у фінансовому управлінні. Загалом, фінансові результати господарства погіршилися у 2022 році, що вимагає уважного аналізу та прийняття заходів для покращення фінансової стійкості та ефективності діяльності.

Розглянемо також і структуру складових балансу підприємства.

Таблиця 2.4 – Динаміка структури активів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Основні засоби:	46,81	49,8	39,63	47,26	0,45	7,63
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	46,81	49,8	39,63	47,26	0,45	7,63
Запаси	13,94	27,75	22,83	22,58	8,64	-0,25
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	22,32	0	8,88	0	-22,32	-8,88
Гроші та їх еквіваленти	16,93	22,46	28,67	30,16	13,23	1,49
ОБОРОТНІ АКТИВИ	53,19	50,2	60,37	52,74	-0,45	-7,63
БАЛАНС	100	100	100	100	0	0

Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Спостерігається зростання частки основних засобів від 39,63% у 2021 році до 47,26% у 2022 році. Абсолютний приріст становить 7,63%, що свідчить про збільшення інвестицій у необоротні активи. Частка запасів від оборотних активів скоротилася на 8,64% у 2022 році порівняно з 2021 роком. Це може бути позначенням ефективного управління запасами та оптимізації їхнього рівня. Велике зменшення частки дебіторської заборгованості на 22,32% у 2022 році може вказувати на зменшення обсягу взятих у борг товарів і послуг. Частка грошей та їх еквівалентів зросла на 13,23% у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Таблиця 2.4 – Динаміка структури пасивів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	42,43	51,96	65,24	60,81	18,38	-4,43
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	42,43	51,96	65,24	60,81	18,38	-4,43
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	27,91	20,62	17,74	17,56	-10,35	-0,18
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,23	0,17	0,23	0,29	0,06	0,06
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,23	0,17	0,27	0,33	0,1	0,06
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1,01	1,09	1,2	1,2	0,19	0
Інші поточні зобов'язання	28,2	25,98	15,31	19,81	-8,39	4,5
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	57,57	48,04	34,76	39,19	-18,38	4,43
Баланс	100	100	100	100	0	0

Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Як свідчать проведені розрахунки, фінансування СФГ «Аграрник» здійснюється за рахунок нерозподіленого прибутку. Так, його питома вага у 2021 році складала 65%, а у 2022 році знизилась до 60%. Проте таке фінансування не можна вважати оптимальним, оскільки за умови збиткової діяльності, отриманий негативний фінансовий результат буде перекриватись за рахунок власного капіталу. Тому, СФГ «Аграрник» потрібно розробити стратегію фінансового забезпечення діяльності, яка б врахувала поточну ситуацію і негативні фінансові результати діяльності.

2.2 Оцінка ефективності управління оборотними активами СФГ «Аграрник»

Як свідчать попередньо проведені розрахунки, оборотні активи представлено запасами та грошовими коштами та їх еквівалентами. Виходячи з цього, оцінку ефективності управління оборотними активами ми будемо проводити виходячи з аналізу показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

Спочатку розглянемо динаміку чистих активів господарства.

Таблиця 2.5 – Динаміка чистих активів СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Необоротні активи	831,9	866,9	757,6	912,7	80,8	155,1
Оборотні активи	945,2	873,9	1 154,3	1 018,7	73,5	-135,6
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0
Короткострокові зобов'язання	1 023,1	836,3	664,5	756,9	-266,2	92,4
Всього чистих активів	754	904,5	1 247,4	1 174,5	420,5	-72,9
Необоротні активи	831,9	866,9	757,6	912,7	80,8	155,1

Джерело: побудовано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Аналізуючи дані таблиці динаміки чистих активів селянського фермерського господарства «Аграрник» в період з 2019 по 2022 рік, можна зробити наступні висновки. Абсолютний приріст необоротних активів становить 80,8% від 2019 до 2022 року. Зростання відносного приросту в 9,71% від 2019 до 2022 року і в 20,47% від 2021 до 2022 року свідчать про ефективне використання необоротних активів для розвитку господарства. Абсолютний приріст оборотних активів становить 73,5% від 2019 до 2022 року. Втрата відносного приросту у -11,75% від 2021 до 2022 року може вказувати на зниження ефективності управління оборотним капіталом у звітному періоді.

Абсолютний приріст короткострокових зобов'язань становить -26,02% від 2019 до 2022 року, що свідчить про певну стабільність управління короткостроковими зобов'язаннями.

Абсолютний приріст чистих активів становить 55,77% від 2019 до 2022 року. Втрата відносного приросту у -5,84% від 2021 до 2022 року може вказувати на вплив факторів, які впливають на фінансовий стан господарства у звітному періоді. Загалом, господарство показує позитивні тенденції у збільшенні активів, проте втрата відносного приросту у 2022 році може вимагати уваги до факторів, які впливають на ефективність управління оборотним капіталом.

Таблиця 2.6 – Оцінка ліквідності балансу СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
A1 (грошові кошти і поточні фінансові інвестиції)	300,8	390,9	548,1	582,5	281,7	34,4
A2 (короткострокова дебіторська заборгованість)	396,7	0	169,7	0	-396,7	-169,7
A3 (запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів)	247,7	483	436,5	436,2	188,5	-0,3
A4 (необоротні активи)	831,9	866,9	757,6	912,7	80,8	155,1
П1 (поточна кредиторська заборгованість)	522	384	371,7	374,2	-147,8	2,5
П2 (короткострокові кредити банків, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання)	501,1	452,3	292,8	382,7	-118,4	89,9
П3 (довгострокові зобов'язання і забезпечення)	0	0	0	0	0	0
П4 (власний капітал та інше)	754	904,5	1247,4	1174,5	420,5	-72,9
A1-П1	-221,2	6,9	176,4	208,3	429,5	31,9
A2-П2	-104,4	-452,3	-123,1	-382,7	-278,3	-259,6
A3-П3	247,7	483	436,5	436,2	188,5	-0,3
A4-П4	77,9	-37,6	-489,8	-261,8	-339,7	228
$\Delta AП1 = A1-П1$	-221,2	6,9	176,4	208,3	429,5	31,9
$\Delta AП2 = A2-П2 + \Delta AП1$	-325,6	-445,4	53,3	-174,4	151,2	-227,7
$\Delta AП3 = A3-П3 + \Delta AП2$	-77,9	37,6	489,8	261,8	339,7	-228
$\Delta AП4 = A4-П4 + \Delta AП3$	0	0	0	0	0	0

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Показники А1, А2, А3, А4 представляють активи господарства, а П1, П2, П3, П4 - зобов'язання. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції (А1): абсолютний приріст з 2019 до 2022 року склав 281,7 тис. грн. Відносний приріст становить 93,65% від 2019 до 2022 року та 6,28% від 2021 до 2022 року.

Короткострокова дебіторська заборгованість (А2): абсолютний приріст склав -396,7 тис. грн., відзначається від'ємним зростанням через відсутність дебіторської заборгованості в 2022 році.

Запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів (А3): абсолютний приріст склав 188,5 тис. грн. Відносний приріст становить 76,1%.

Необоротні активи (А4): абсолютний приріст склав 80,8 тис. грн. відносний приріст становить 9,71% від 2019 до 2022 року та 20,47% від 2021 до 2022 року.

Баланс господарства можна вважати відносно ліквідним, що дозволяє швидко перетворювати активи на грошові кошти для розрахунку за зобов'язаннями.

Таблиця 2.7 – Динаміка показників ліквідності СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,92	1,04	1,74	1,35	0,43	-0,39
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,68	0,47	1,08	0,77	0,09	-0,31
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,29	0,47	0,82	0,77	0,48	-0,05
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,76	0	0,46	0	-0,76	-0,46

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття): З 2019 по 2022 рік коефіцієнт поточної ліквідності зменшився на 0,39, що свідчить про погіршення спроможності господарства погашати поточні зобов'язання з власних оборотних

активів. Спад коефіцієнта може вказувати на проблеми з ліквідністю, які виникають у господарстві.

Коефіцієнт швидкої ліквідності: від 2019 до 2022 року коефіцієнт зменшився на 0,31, що може вказувати на погіршення здатності господарства вирішувати свої зобов'язання з власних швидко ліквідних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності: зменшення коефіцієнта на 0,05 від 2019 до 2022 року може свідчити про зменшення готовності господарства до негайного погашення зобов'язань.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості: зменшення цього показника на 0,76 вказує на те, що господарство зменшило свою короткострокову дебіторську заборгованість або збільшило короткострокову кредиторську заборгованість.

Таблиця 2.8 – Динаміка показників платоспроможності СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Загальний ступінь платоспроможності, міс.	8,18	8,52	4,52	6,57	-1,61	2,05
Коефіцієнт заборгованості за кредиторською заборгованістю, міс.	4,17	3,91	2,53	3,25	-0,92	0,72

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Динаміка інших показників платоспроможності СФГ «Аграрник», що ґрунтуються на достатності грошового потоку: загальний ступінь платоспроможності вказує на той період, протягом якого господарство може покрити всі свої зобов'язання за наявності грошових коштів. З 2019 по 2022 рік ступінь платоспроможності зменшився на 1,61 місяць, що може свідчити про скорочення періоду, протягом якого господарство може покрити свої зобов'язання.

Коефіцієнт заборгованості за кредиторською заборгованістю вказує на середній час, протягом якого господарство може погасити свою кредиторську заборгованість. Зменшення цього показника на 0,92 місяць від 2019 до 2022 року може означати зменшення часу погашення кредиторської заборгованості, що може свідчити про поліпшення платоспроможності.

В цілому слід відмітити, що баланс СФГ «Аграрник» є ліквідним, а господарство за рахунок наявності великої суми грошових коштів на розрахунковому рахунку на звітну дату – платоспроможним. Це говорить про високий рівень ефективності управління оборотними активами.

2.3 Діагностика фінансового становища СФГ «Аграрник»

Оскільки господарство у 2022 році отримало збиток за результатами своєї діяльності, діагностику фінансового становища почнемо з прогнозування ймовірності банкрутства за найбільш вживаною моделлю Альтмана.

Таблиця 2.9 – Оцінка ліквідності балансу СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Оборотний капітал до суми активів підприємства	-0,04	0,02	0,26	0,14	0,18	-0,12
Співвідношення нерозподіленого прибутку до суми активів	0,42	0,52	0,65	0,61	0,19	-0,04
Співвідношення прибутку до оподаткування до суми активів	0,24	0,09	0,18	-0,04	-0,28	-0,22
Співвідношення власного капіталу до заборгованості (фінансова структура)	0,74	1,08	1,88	1,55	0,81	-0,33
Співвідношення доходу до суми активів	0,84	0,68	0,92	0,72	-0,12	-0,2
Z	2,23	1,85	3	1,86	-0,37	-1,14

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

В 2022 р. значення показника Z становить

$$0,717 * ((1\,018,7 - 756,9) / 1\,931,4) + 0,847 * (1\,174,5 / 1\,931,4) + 3,107 * (-72,9 / 1\,931,4) + 0,42 * (1\,174,5 / (0 + 756,9)) + 0,995 * (1\,383,4 / (1\,931,4)) = 1,86$$

Z-бал Альтмана:

Значення Z-балу менше 1,81 може вказувати на високий ризик банкрутства.

Значення 1,81-2,99 вказує на середній ризик.

Значення 3 і вище вказує на низький ризик банкрутства.

Враховуючи динаміку показників та Z-бал Альтмана, рекомендується уважно стежити за фінансовою стійкістю підприємства, звертаючи особливу увагу на ліквідність, рентабельність та фінансову структуру.

Імовірність, що СФГ «Аграрник» збанкрутує, становить 50%. Причому у 2019 та 2021 роках ймовірність банкрутства фактично була 0%. Проте слід також відмітити, що підприємство отримало збиток не через неефективну діяльність менеджменту, а через несприятливу кон'юнктуру на ринку аграрної продукції. СФГ «Аграрник» не змогло реалізувати вироблену продукцію за плановою ціною, збільшило складські запаси і змушене було чекати на підвищення цін на продукцію.

Визначаючи тип стійкості фінансового стану ми характеризуємо фінансові джерела покриття запасів. Проаналізуємо методику розрахунку.

Власний капітал та резерви: абсолютний приріст від 2019 до 2022 року становить 420,5 тис. грн, що відповідає відносному приросту 55,77%. Власні обігові кошти: зменшення власних обігових коштів з 2019 по 2022 рік може вказувати на певні труднощі в ліквідності підприємства. Відносний приріст короткострокових зобов'язань з 2019 по 2022 рік становить 13,91%, що свідчить про зростання фінансових зобов'язань.

Загальна сума запасів: Незначне зменшення загальної суми запасів не вказує на суттєві зміни в управлінні запасами.

Так, якщо у 2021 році було достатньо власних обігових коштів для формування запасів (+53,3 тис. грн), то у 2022 році ситуація кардинально змінилась і СФГ «Аграрник» змушене використовувати короткострокові джерела

фінансування для покриття запасів, що відповідає кризовому типу стійкості фінансового стану на відміну від абсолютного у 2021 році.

Таблиця 2.10 – Оцінка типу стійкості фінансового стану СФГ «Аграрник» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Власний капітал та резерви	754	904,5	1 247,4	1 174,5	420,5	-72,9
Необоротні активи	831,9	866,9	757,6	912,7	80,8	155,1
Власні обігові кошти	-77,9	37,6	489,8	261,8	339,7	-228
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0
Наявність власних обігових коштів та довгострокових джерел для фінансування запасів	-77,9	37,6	489,8	261,8	339,7	-228
Короткострокові зобов'язання	1 023,1	836,3	664,5	756,9	-266,2	92,4
Наявність власних обігових коштів, короткострокових та довгострокових джерел для фінансування запасів	945,2	873,9	1 154,3	1 018,7	73,5	-135,6
Загальна сума запасів	247,7	483	436,5	436,2	188,5	-0,3
Надлишок (+), недостача власних обігових коштів для формування запасів	-325,6	-445,4	53,3	-174,4	151,2	-227,7
Надлишок (+), недостача власних обігових коштів та довгострокових джерел для формування запасів	-325,6	-445,4	53,3	-174,4	151,2	-227,7
Надлишок (+), недостача власних обігових коштів та короткострокових і довгострокових джерел для формування запасів	697,5	390,9	717,8	582,5	-115	-135,3

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Проаналізуємо також і часткові показники фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами показує відношення власних обігових коштів до оборотних активів. Зростання цього коефіцієнта з 0.08 до 0.26 свідчить про певне покращення фінансової стійкості.

Маневреність власних оборотних коштів вказує на здатність підприємства використовувати свої власні обігові кошти. Позитивні значення у 2019 і 2022 роках вказує на покращення цієї здатності.

Таблиця 2.11 – Динаміка показників фінансової стійкості СФГ «Аграрник» в 2019 - 2022 рр.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Власні обігові кошти, тис. грн.	-77,9	37,6	489,8	261,8	339,7	-228
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,08	0,04	0,42	0,26	0,34	-0,16
Маневреність власних оборотних коштів	-3,86	10,4	1,12	2,22	6,08	1,1
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	-0,31	0,08	1,12	0,6	0,91	-0,52
Коефіцієнт фінансової автономії	0,42	0,52	0,65	0,61	0,19	-0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	2,36	1,92	1,53	1,64	-0,72	0,11
Коефіцієнт фінансового левериджу	1,36	0,92	0,53	0,64	-0,72	0,11
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,1	0,04	0,39	0,22	0,32	-0,17
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	1	1	1	1	0	0
Коефіцієнт фінансової стійкості (покриття інвестицій)	0,42	0,52	0,65	0,61	0,19	-0,04
Коефіцієнт мобільності активів	1,14	1,01	1,52	1,12	-0,02	-0,4

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Коефіцієнт фінансової автономії: зменшення цього коефіцієнта може вказувати на зростання фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансової залежності: зростання коефіцієнта фінансової залежності відзначає збільшення використання зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансового левериджу показник вказує на залежність фінансового стану підприємства від використання кредитів та позик. Зменшення цього коефіцієнта свідчить про менше використання зовнішніх джерел фінансування.

Протягом 2019-2021 років відбувалась поступове зменшення залежності СФГ «Аграрник» від зовнішніх джерел фінансування, тому у таблиці 2.11 ми

бачимо відповідну динаміку показників. Проте за рахунок отриманого збитку і його покриття у 2022 році власним капіталом ця динаміка стала протилежною. Проте можна з впевненістю констатувати, що господарство є фінансово стійким.

І нарешті розглянемо показники ділової активності.

Таблиця 2.12 – Динаміка показників ділової активності ТОВ СФГ «Аграрник» в 2019 - 2022 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Оборотність власного капіталу, обороти	1,42	1,64	1,14	0,22	-0,5	-0,28
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації, обороти	0,67	0,97	0,72	0,3	-0,25	0,05
Фондовіддача, обороти	1,39	2,17	1,66	0,78	-0,51	0,27
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	1,3	1,74	1,27	0,44	-0,47	-0,03
Період одного обороту оборотних активів, днів	277,84	206,98	282,74	-70,86	75,76	4,9
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	2,81	3,09	3,34	0,28	0,25	0,53
Період одного обороту запасів, днів	127,94	116,48	107,87	-11,46	-8,61	-20,07
Коефіцієнт оборотності готової продукції, обороти	-	-	-	-	-	-
Період одного обороту готової продукції, дні	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	5,94	20,79	16,3	14,85	-4,49	10,36
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	60,59	17,32	22,08	-43,27	4,76	-38,51
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	2,27	3,76	3,9	1,49	0,14	1,63
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	158,64	95,73	92,19	-62,91	-3,54	-66,45
Оборотність власного капіталу, обороти	1,42	1,64	1,14	0,22	-0,5	-0,28
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації, обороти	0,67	0,97	0,72	0,3	-0,25	0,05
Фондовіддача, обороти	1,39	2,17	1,66	0,78	-0,51	0,27

Джерело: розраховано на основі фінансового звіту СФГ «Аграрник»

Зменшення оборотності власного капіталу в 2022 році може вказувати на меншу ефективність використання власних коштів для здійснення операцій. Зменшення оборотності активів вказує на меншу ефективність використання активів для генерації оборотів.

Зменшення фондівдачі може свідчити про труднощі управління запасами та оборотними активами. Зменшення коефіцієнта говорить про меншу ефективність використання оборотних активів для генерації оборотів.

Збільшення періоду одного обороту оборотних активів може вказувати на уповільнення оборотності активів. Зростання коефіцієнта оборотності запасів може свідчити про поліпшення управління запасами.

Зменшення періоду одного обороту запасів вказує на ефективніше використання запасів. Збільшення коефіцієнта може свідчити про ускладнення процесу стягнення коштів від клієнтів.

В цілому слід відмітити, що ділова активність, а відповідно і рівень менеджменту знаходиться на достатньо високому рівні. Порівняно з 2020 роком суттєво зменшився період погашення дебіторської заборгованості, і незначно зріс період погашення кредиторської. Це означає, що СФГ «Аграрник» використовує кошти кредиторів більш ефективно.

В цілому, СФГ «Аграрник» є фінансово стійким і платоспроможним підприємством з високим рівнем ділової активності та ліквідності балансу. Негативний фінансовий результат був викликаний дією зовнішніх несприятливих обставин. Виходячи з цього нами у подальшому буде розглянута система ризик менеджменту в управлінні оборотними активами.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СФГ «АГРАРНИК»

3.1 Моделювання оптимального залишку грошових коштів СФГ «Аграрник»

У умовах невизначеності та динамічності ринкового середовища для безперебійного функціонування підприємства ключовою умовою є належний рівень грошових засобів. Цей рівень залежить від потреб у готівці, відсоткових ставок поточних фінансових інвестицій, вартості конвертування та можливостей прогнозування потреб у грошових коштах та інших факторів.

У теорії і практиці управління грошовими потоками використовуються методи математичного моделювання для оптимізації обсягу та структури грошових потоків з урахуванням принципів об'єктивності, комплексності та багатоваріантності розрахунків. Фінансове моделювання грошових потоків дозволяє аналізувати складні ситуації, пов'язані з ухваленням стратегічних рішень, є інструментом фінансового прогнозування та сприяє підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів.

Фінансове моделювання грошових потоків дозволяє прогнозувати грошові потоки операційної діяльності, відображає джерела надходження і витрачання грошових коштів, створює умови для оперативного керівництва та прийняття рішень в умовах непередбачених обставин.

Необхідно зазначити, що модель формування оптимального залишку грошових коштів є індивідуальною для кожного підприємства, оскільки враховує його особливості, вид економічної діяльності, організаційно-правову форму та умови функціонування в зовнішньому та внутрішньому середовищі. З тим не менш, в теорії та практиці фінансового управління існують моделі оптимізації

залишків коштів, які допомагають мобілізувати резерви та поліпшити фінансовий стан підприємства.

Модель У. Баумоля, розроблена у 1952 році і широко використовується в господарюванні, визначає середній залишок грошових коштів. Згідно з цією моделлю, підприємство починає свою роботу з максимальним рівнем грошових коштів, який є оптимальним для нього. Протягом певного часу підприємство постійно витрачає ці кошти. Всі кошти, отримані від реалізації продукції та послуг, вкладаються в короткострокові високоліквідні фінансові інструменти. Коли грошовий залишок досягає нуля або заданого рівня безпеки, підприємство продає частину фінансових інструментів, поповнюючи грошовий залишок.

Модель У. Баумоля проста і наочна, але використовується переважно для опису макроекономічних процесів чи для попереднього аналізу. Для конкретного підприємства у неї є недоліки: вона не працює в умовах невизначеності, не допускає нерівномірних розмірів платежів та не враховує циклічність, сезонність і специфіку виробництва.

Модель М. Міллера і Д. Орра, розроблена у 1966 році, розв'язує проблеми невизначеності у фінансово-господарській діяльності підприємства. Згідно з цією моделлю, грошові надходження та витрати змінюються щодня. Основні припущення полягають у тому, що сальдо щоденного грошового потоку змінюється хаотично, тенденцію його зміни не можна простежити, та трансформація активів відбувається миттєво.

Модель Стоуна є модифікацією моделі Міллера-Орра, яка враховує очікувані надходження і витрати грошових коштів у найближчому майбутньому. Застосування цієї моделі дозволяє встановлювати внутрішні контрольні ліміти, визначаючи їх з огляду на доступність позик, своєчасність розрахунків і ураховуючи майбутні надходження в динаміці. Модель В. Стоуна дозволяє ефективно мінімізувати трансакційні витрати та оптимізувати процеси прийняття рішень.

Моделлю, яка найбільш широко використовується у практиці господарювання для визначення середнього залишку коштів, є модель У. Баумоля, розроблена у 1952 році. У даній моделі передбачається, що підприємство починає працювати, маючи максимальний і доцільний для нього рівень грошових коштів, і потім постійно витрачає їх в протязі деякого часу. Усі кошти, що надходять від реалізації продукції та надання послуг підприємство вкладає в короткострокові високоліквідні поточні фінансові інструменти. Як тільки запас грошових коштів виснажується та стає рівним нулю або досягає деякого заданого рівня безпечності, підприємство продає на ринку частину фінансових інструментів, тим самим, поповнюючи запас грошових коштів до початкової величини. Таким чином, динаміка залишку коштів на розрахунковому рахунку підприємства представляє собою наступний графік (рисунк 3.1).

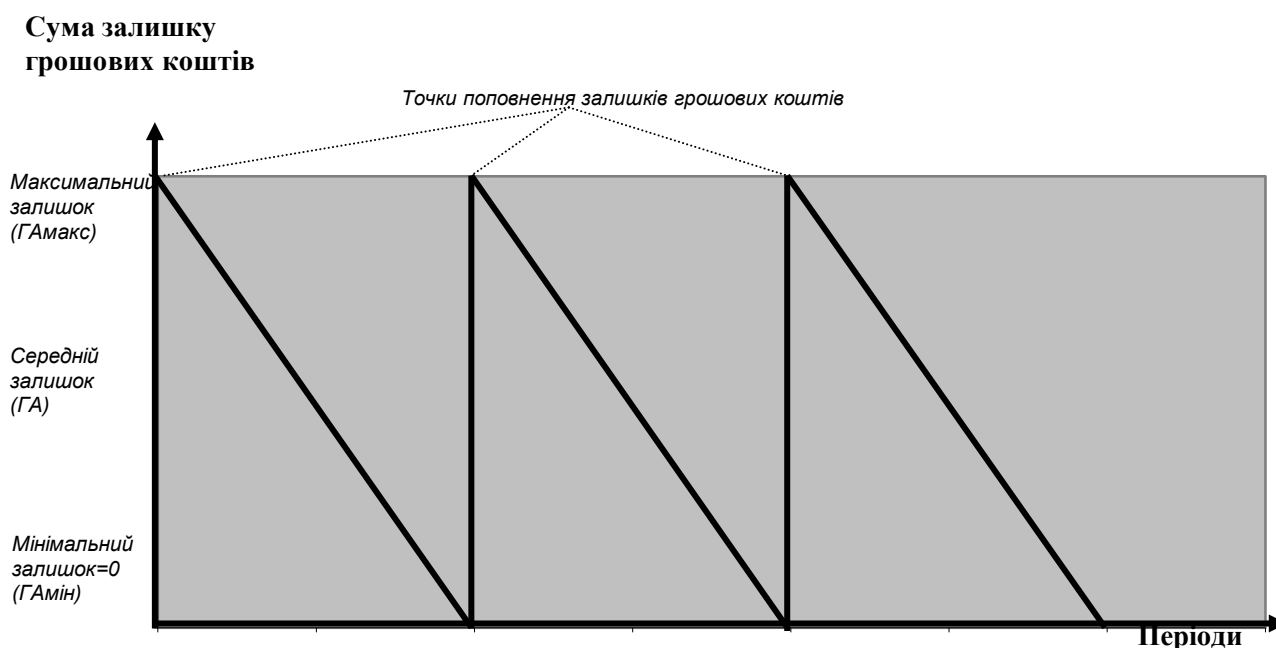


Рисунок 3.1 – Графічне відображення формування залишку грошових коштів за моделлю У.Баумоля

Джерело: сформовано автором

Модель У.Баумоля дозволяє визначити оптимальну частоту поповнення та відповідно оптимальний розмір грошових коштів при мінімальних трансакційних витратах.

Модель У. Баумоля наочна і проста в застосування, але використовують її переважно при описі макроекономічних процесів, або для попереднього аналізу. Для визначення оптимального залишку грошових коштів по конкретному підприємству модель У. Баумоля має наступні недоліки: вона не працює в умовах невизначеності, не допускає здійснення платежів у нерівномірних розмірах, не враховує циклічність, сезонність і специфіку виробництва.

В умовах невизначеності основних аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства працює Модель М. Міллера і Д. Орра, розроблена у 1966 році. Вона побудована на тому, грошові надходження та відтоки змінюються довільно щодня.

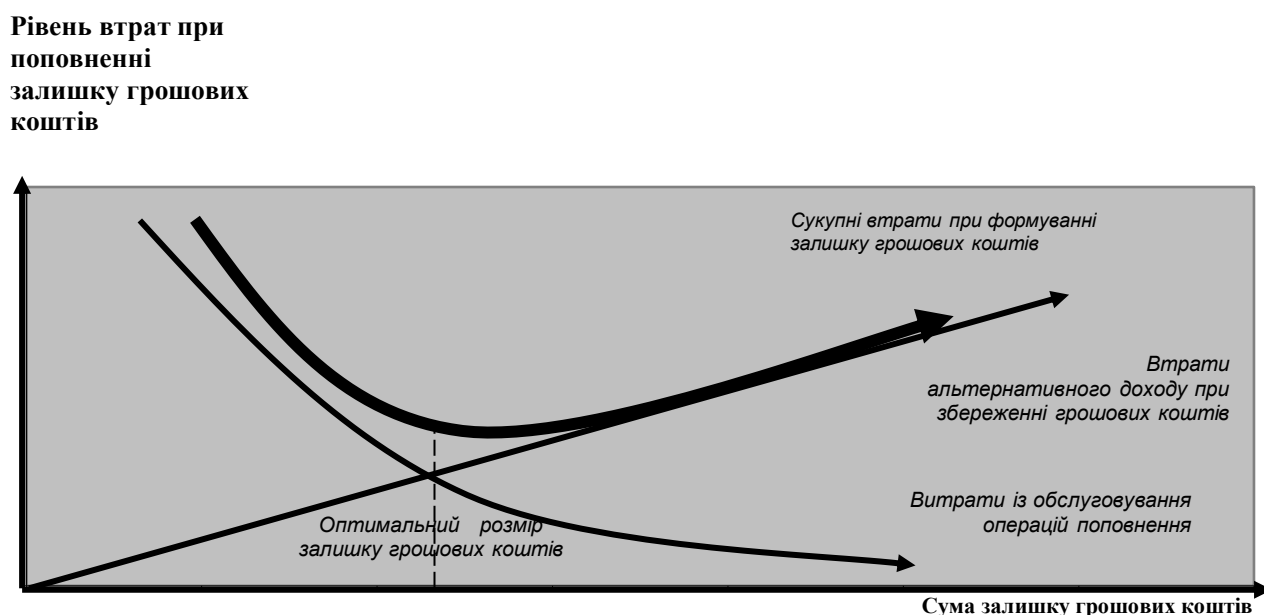


Рисунок 3.2 – Графічна модель формування оптимального розміру залишку грошових коштів за У.Баумолем

Джерело: сформовано автором

Основні припущення при описі даної моделі:

1) сальдо щоденного грошового потоку змінюється хаотично, тенденцію його зміни достеменно простежити неможливо;

2) модель Міллера-Орра припускає оптимізацію залишку грошових коштів і їх еквівалентів, шляхом поділу їх на дві частини: наявні грошові засоби та високоліквідні фінансові інструменти;

3) трансформація активів відбувається миттєво, витрати на конвертування постійні та не залежать від обороту підприємства.

На рисунку 3.3 представлена графічна інтерпретація моделі М. Міллера і Д. Орра, на підставі якої визначаються верхня і нижня межа коливань залишку грошових коштів, а також цільовий (оптимальний) залишок грошових коштів.

При використанні моделі Міллера-Орра слід звернути увагу на наступні моменти. Так, по-перше, цільовий залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства не є середньою величиною між верхньою і нижньою межами; по-друге, його величина частіше всього наближається до нижньої межі, ніж до верхньої. Якщо встановити оптимальний залишок рівним середньої величині між верхньою та нижньою, то це забезпечить мінімізацію транзакційних витрат; якщо ж залишок буде встановлений нижче середнього рівня, то результатом стане зниження величини альтернативних витрат. Виходячи з цього М. Міллер та Д. Опп рекомендують встановлювати цільовий залишок у розмірі третини верхньої межі, що мінімізує загальні (сукупні) витрати на проведення транзакцій. Нижній межа не обов'язково повинна дорівнювати нулю, вона може бути позитивна, якщо підприємству доводиться підтримувати компенсаційний залишок або його керівництво віддає перевагу наявності страхового запасу грошових коштів.

Досвід застосування описаною моделі показав її переваги перед чисто інтуїтивним управлінням грошовими коштами, проте якщо підприємство має кілька альтернативних варіантів вкладення тимчасово вільних грошових коштів, а не єдиний у вигляді покупки, наприклад державних цінних паперів, то модель перестає діяти.

Наші розрахунки за моделлю В. Стоуна свідчать про те, що денний залишок грошових коштів повинен становити 34975 гривень. Враховуючи те, що середній термін погашення дебіторської заборгованості на кінець 2021 року не перевищує 47 днів, операційний залишок грошових коштів не повинен перевищувати 31714 гривень.

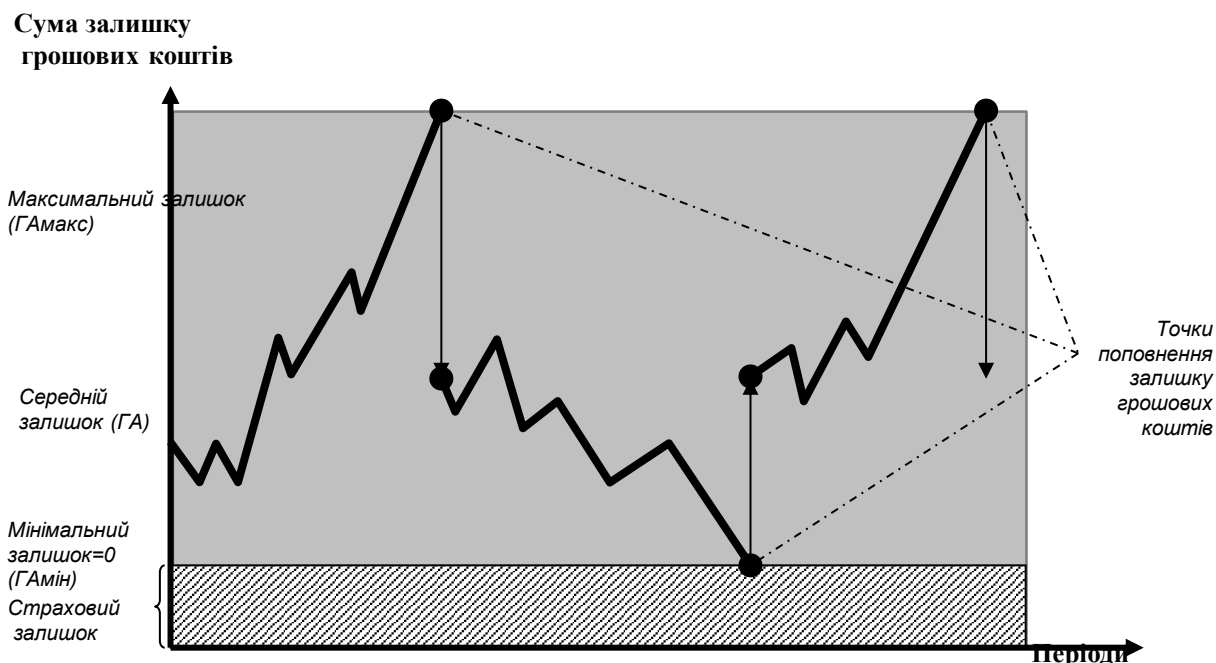


Рисунок 3.3 – Графічне відображення формування оптимального залишку грошових коштів за моделлю Міллера-Орра

Джерело: сформовано автором

Оскільки середні залишки грошових коштів на підприємстві складають більше 484531 гривень, СФГ «Аграрник» може сформувати портфель короткострокових фінансових інвестицій на рівні 335 тисяч гривень, що може принести додатковий дохід від фінансової діяльності в розмірі більше 33 тисяч гривень і компенсувати негативний сальдо руху грошових коштів від фінансової діяльності.

Крім того, за результатами порівняльного аналізу розглянутих моделей можна зробити певні висновки та висловити рекомендації для СФГ «Аграрник». Автори моделей базуються на певних припущеннях, таких як використання підприємством двох видів активів, постійні витрати на угоди та зберігання грошових коштів, а також відсутність затримок у часі при переведенні активів.

Моделі використовують однаковий підхід до формування сукупних витрат, включаючи витрати на зберігання та залучення грошових коштів. Цей підхід полягає у пошуку компромісу між витратами на угоди та зберігання залишку грошових коштів. Перший раз такий підхід був використаний в моделі У. Баумоля,

основним недоліком якої є теоретичне припущення про рівномірні витрати грошового запасу підприємства.

Управління грошовими потоками в сільськогосподарському секторі є ключовим елементом фінансової стратегії підприємства. Для СФГ «Аграрник» визначення оптимального залишку грошових коштів є критично важливим завданням, спрямованим на забезпечення стійкості фінансового стану та ефективного використання ресурсів.

Першим кроком у розробці стратегії є докладний аналіз фінансового стану підприємства. «Аграрник» повинен оцінити свої фінансові зобов'язання, активи та грошові потоки протягом певного періоду. Це дозволить визначити ключові фінансові показники та виявити фактори, які можуть впливати на оптимальний розмір залишку грошових коштів.

На основі аналізу поточного стану господарську слід визначити оптимальний рівень ліквідності. Це включає в себе розрахунок середньоденного залишку грошових коштів, який забезпечить ефективне функціонування підприємства.

Сільське господарство підпорядковане природним циклам та сезонним змінам. СФГ «Аграрник» повинен ураховувати ці особливості при визначенні оптимального залишку грошових коштів. Сезонні зміни у виробництві та циклічність попиту на продукцію можуть впливати на грошові потоки, і стратегія повинна бути гнучкою, адаптованою до змін в сільському господарстві.

СФГ «Аграрник» може використовувати різноманітні фінансові інструменти для оптимізації залишку грошових коштів. Це може включати в себе інвестування в короткострокові фінансові інструменти або використання банківських продуктів для зберігання та приросту ліквідності.

Сільське господарство піддається ризикам, таким як погодні умови, коливання цін на сільськогосподарську продукцію та інші фактори. Стратегія управління грошовими коштами повинна передбачати розробку резервних планів, які дозволять підприємству ефективно реагувати на негативні впливи зовнішніх чинників.

Управління оптимальним залишком грошових коштів - це динамічний процес. СФГ «Аграрник» повинен постійно вдосконалювати свою стратегію, враховуючи зміни в економічних умовах, законодавчому середовищі та внутрішніх факторах, які можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

Управління оптимальним залишком грошових коштів є стратегічно важливим елементом фінансового управління для сільськогосподарських підприємств, таких як СФГ «Аграрник». Ефективна стратегія дозволяє забезпечити ліквідність, зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства. З урахуванням специфіки сільського господарства та використання сучасних фінансових інструментів, СФГ «Аграрник» може досягти оптимального управління грошовими потоками та забезпечити стійкий розвиток у сучасному економічному середовищі.

3.2 Формування ефективної системи ризик-менеджменту в управлінні активами СФГ «Аграрник»

Ризики, пов'язані з управлінням оборотними активами торгових підприємств, впливають на їхню успішність двома способами. По-перше, можливий ризик прямо впливає на рівень прибутковості, що створює пряму залежність між прибутковістю та ризиком. По-друге, ризик, пов'язаний із використанням оборотних активів, може призвести до стану неплатоспроможності та банкрутства через втрату мобільної частини активів, що є ключовою для торгових підприємств.

Ризик у сфері підприємницької діяльності є необхідною неоднозначністю через відсутність повної і достовірної інформації про зовнішнє середовище та дефіцит фінансових ресурсів. Невизначеність пов'язана з нездатністю повністю сприймати та аналізувати інформацію, випадковістю негативних подій та конфліктами у внутрішньому колективі.

Поява ризику визначається джерелами його виникнення, такими як економічні, політичні, екологічні та військові чинники. Розвиток ринкових

відносин може зменшити ймовірність ризикових подій, але низька купівельна спроможність населення є ризиковою для оборотних активів торгових підприємств.

На фінансовий стан СФГ «Аграрник» у 2022 році значно вплинули військово-політичні ризики. Військові ризики є непередбачуваними та неможливими для управління.

Фінансові ризики підприємства залежать від швидкості обертання активів, і чим нижча ця швидкість, тим більше потреба в фінансуванні. У умовах фінансових коливань та економічної невизначеності важливо використовувати експертні методики оцінки ризиків для прогнозування факторів, які впливають на підприємство.

В управлінні оборотними активами підприємств існують два напрямки ризиків, які мають прямий чи опосередкований вплив на їхню успішність. По-перше, це ситуація, коли ризик безпосередньо впливає на рівень прибутковості, утворюючи пряму залежність між прибутковістю та ризиком. По-друге, ризик, пов'язаний із використанням оборотних активів, може спричинити неплатоспроможність та банкрутство через втрату найбільш ліквідної частини активів, що є важливим аспектом для будь-якого підприємства.

Ризик у підприємницькій діяльності є об'єктивною необхідністю через невизначеність зовнішнього середовища та обмеженість фінансових ресурсів. Це пов'язано з факторами відсутності повної та достовірної інформації про зовнішнє середовище, обмеженою здатністю сприймати і аналізувати зовнішню інформацію, випадковістю негативних подій та внутрішніми конфліктами.

Поява ризику виникає з різноманітних джерел, таких як економічні, політичні, екологічні та військові чинники. Зниження відсотку невизначеності вимагає класифікації ризиків за їх функціональною спрямованістю. Розвиток ринкових відносин може знизити ймовірність ризикових подій, але низька купівельна спроможність населення може створити ризик для оборотних активів торгових підприємств.

Таблиця 3.1 – Способи мінімізації ступеня ризику використання оборотних активів для СФГ «Аграрник»

Елемент оборотних активів	Способи мінімізації ризику
Запаси	Укладання угод з надійними постачальниками. Укладання угод з повним відображенням у ньому можливих випадків його невиконання, а також наслідків, пов'язаних з цим. Контроль якості зберігання запасів на складі. Постійний аналіз потреби торгового підприємства в окремих запасах. Розробка норм використання окремих елементів оборотних активів. Контроль за дотриманням необхідної технології виробництва продукції чи надання послуг. Періодичний аналіз виконання зобов'язань перед покупцями, а також виявлення причин їх невиконання. Укладання договорів страхування на випадок надзвичайних обставин.
Дебіторська заборгованість	Застосування різних способів самострахування від невчасного погашення боргових зобов'язань. Використання зовнішнього страхування. Попередній аналіз платоспроможності дебітора. Використання додаткових способів погашення дебіторської заборгованості, зокрема факторингу. Своєчасний аналіз дебіторської заборгованості підприємства. Розробка політики інкасації дебіторської заборгованості.
Грошові активи	Постійний контроль підтримки оптимальною величини грошових коштів. Формування оптимального залишку грошових коштів. Реінвестування надлишку грошових коштів у операційну чи фінансову діяльність. Проведення аналізу напрямів використання оборотних активів. Дослідження поточних фінансових інвестицій, їх ліквідності та можливості перетворення у живі кошти.

Джерело: власні дослідження

Фінансові ризики підприємства залежать від швидкості обороту активів, і чим нижча ця швидкість, тим більше необхідне фінансування. У ситуаціях фінансових коливань та невизначеності важливо використовувати експертні методики оцінки ризиків для прогнозування факторів, що впливають на підприємство.

Процедура управління ризиками включає кілька послідовних етапів, таких як ідентифікація ризиків, оцінка ступеня їх впливу, розробка стратегії та тактики управління, а також впровадження конкретних заходів з управління ризиками. Пасивний захист від ризиків передбачає використання різноманітних видів страхування. Стратегія активного реагування включає в себе поділ чи прийняття ризику, скорочення за рахунок організаційно-економічних і технічних заходів, а також виробничу та фінансову диверсифікацію.

Для управління запасами та їх фінансового забезпечення у СФГ "Аграрник" рекомендується використовувати методи математичної статистики для оптимізації обсягу продукції на господарстві. Застосування матриць переваг та недоліків, зокрема у таблиці 3.2 і 3.1 для сої, дозволяє ретельно аналізувати ймовірність продажу та визначати оптимальні стратегії.

Так, у таблиці 3.2 і 3.3 відображена матриця переваг і недоліків для одного виду продукції.

Таблиця 3.2 – Матриця переваг і недоліків для сої

Закупка \ реалізація	6	7	8	9	Математичне очікування	Дисперсія	Середньо квадратичне відхилення	Коефіцієнт варіації
	0,1	0,3	0,5	0,1				
6	300	300	300	300	300	-	-	0
7	255	350	350	350	340,5	812,5	28,5	0,08
8	210	305	400	400	352,5	4061,25	63,73	0,18
9	155	260	355	450	317	5776,87	76,01	0,24

Джерело: власні розрахунки

Наприклад, в матриці переваг і недоліків для сої (таблиця 3.12), при рівних потенційних рівнях прибутку відзначається вищою ймовірністю реалізації, а

також швидкими обертанням грошових коштів та відсутністю необхідності додаткового фінансування.

Таблиця 3.3 - Матриця переваг і недоліків для озимої пшениці

Закупка \ реалізація	6	7	8	9	Математичне очікування	Дисперсія	Середньо квадратичне відхилення	Коефіцієнт варіації
	0,25	0,25	0,25	0,25				
6	300	300	300	300	300	-	-	0
7	255	350	350	350	326,25	912,5	30,2	0,094
8	210	305	400	400	328,75	3189,25	56,46	0,173
9	155	260	355	450	305	4431,87	76,01	0,218

Джерело: власні розрахунки

Отже, застосування методів управління ризиками в управлінні оборотними активами дозволяє досягти оптимізації запасів, прискорити обіг оборотних активів та підвищити фінансовий результат підприємства.

3.3 Стратегія фінансового забезпечення та підвищення ефективності управління оборотними активами СФГ «Аграрник»

Тривалий період ефективного використання оборотних активів є ключовою умовою для успішної фінансової діяльності підприємства. Збільшення темпів інфляції у 2022 році, зниження фінансової дисципліни та обмеження оборотних коштів внаслідок військово-економічної кризи змушують підприємства переглядати свою фінансову стратегію стосовно оборотних активів, шукати нові джерела їх фінансування та вирішувати загальні проблеми ефективності використання оборотних коштів.

Як ми раніше вказували, управління оборотними активами відіграє важливу роль у фінансовому управлінні, оскільки оборотні активи становлять значну частину загальних активів підприємств і призначені для вирішення двох ключових завдань:

- досягнення оптимального рівня інвестицій в оборотні активи;

- визначення оптимального співвідношення між джерелами короткострокового і довгострокового фінансування для підтримки рівня оборотних активів.

Вирішення цих завдань вимагає від менеджменту здатності знаходити баланс між ризиком і рентабельністю. Зменшення рівня оборотних активів при збільшенні обсягів продажів чи надання послуг призводить до зростання рентабельності загальних активів. Однак така стратегія призводить до низького чи негативного рівня чистого оборотного капіталу. На жаль, разом із збільшенням рентабельності також зростає ризик, пов'язаний із потенційною неможливістю утримання оборотних активів на рівні, достатньому для виконання поточних зобов'язань підприємства та забезпечення належного рівня чистого доходу.

Управління оборотними активами СФГ «Аграрник» має ґрунтуватися на таких основних принципах:

Створення ефективного складу та структури оборотних активів: відповідно до даного принципу, компанія повинна мати достатні резерви коштів для розширення обсягів виробництва та різноманітності виробничої діяльності на всіх етапах життєвого циклу підприємства. Для цього важливо розробляти прогнози та враховувати перспективи розвитку торговельного підприємства.

Визначення потреби в оборотних активах: Уупроцесі розробки фінансового плану торговельне підприємство повинно забезпечити збалансованість потреб у виробництві та реалізації продукції, а також можливість залучення додаткових оборотних коштів (через інвестиції чи позики). Це допоможе здобути максимальний прибуток та забезпечити повне та раціональне використання різних видів оборотних активів.

Джерелами формування оборотних коштів є власний капітал компанії, а також довгострокові та короткострокові зобов'язання. Структуру цих джерел визначають масштаби, прибуток, потенціал компанії та рівень фінансового ризику, пов'язаного із залученням позикових коштів. Це ствердження базується на тому, що власні ресурси та джерела гарантують фінансову стабільність організації і є ключовими конкурентними перевагами.

Прискорення оборотності активів має безпосередній і опосередкований вплив на фінансові результати підприємства. Прямий вплив полягає у пропорційному зростанні прибутку від реалізації продукції через швидше обертання активів. Непрямий вплив полягає в тому, що зменшення часу обороту активів веде до відповідного зниження їхнього обсягу, що призводить до скорочення операційних витрат та збільшення прибутку.

Безпеку оборотних активів визначають різні чинники: ефективна організація оборотних коштів, стабільність господарських зв'язків і попиту на ринку, рівень інфляції, оподаткування та доступність до зовнішнього фінансування.

Враховуючи останні економічні події, обрання оптимального комплексного підходу до управління оборотними активами підприємства та джерелами їх фінансування, відповідно до встановлених принципів, стає ключовим для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності СФГ «Аграрник» та для забезпечення її фінансової стійкості та платоспроможності. На сьогодні виокремлюють три основні моделі управління оборотними активами: агресивну, консервативну та помірну, які відрізняються за співвідношенням ризику та прибутковості.

Розглянемо ці моделі для управління оборотними активами СФГ «Аграрник».

1) Агресивна модель управління оборотними активами і пасивами: підприємство не обмежує нарощування поточних активів, має значні резерви коштів, запаси сировини та готової продукції, а також суттєву дебіторську заборгованість. Питома вага поточних активів велика, а період обороту оборотних коштів тривалий. Ця стратегія не гарантує підвищеної економічної рентабельності активів, але практично виключає ризик технічної неплатоспроможності. Такий підхід використовується менеджментом СФГ «Аграрник» в даний час і виявляє свою ефективність.

2) Консервативна модель управління оборотними активами і пасивами: Підприємство стримує зростання оборотних активів, питома вага поточних активів в межах низької, а період обороту оборотних коштів коротший. Така

політика ведеться в умовах передбачуваної ситуації, коли обсяги реалізації, терміни надходжень і платежів, необхідний обсяг запасів та точний час їх споживання відомі наперед.

Такий стратегічний підхід до управління оборотними активами призводить до високої рентабельності цих активів, але водночас несе підвищений ризик технічної неплатоспроможності в умовах несподіваних ситуацій під час реалізації продукції або при можливих помилках в розрахунках.

У консервативній стратегії управління поточними зобов'язаннями відзначається відсутність або низька питома вага короткострокових зобов'язань відносно загального обсягу пасивів підприємства. Усі активи в цьому випадку фінансуються за рахунок постійних пасивів, таких як власний капітал і довгострокові кредити. Ця модель може бути оптимальною до 2030 року, коли господарство накопичить достатньо власного капіталу та стійких довгострокових зобов'язань.

3) Помірна модель управління оборотними активами: це підприємство обирає проміжну, «центристську позицію. У цьому випадку поточні активи становлять приблизно половину від загальної суми активів, а період обороту оборотних коштів є середньою за тривалістю. Економічна рентабельність активів і ризик технічної неплатоспроможності знаходяться на середньому рівні. Для цієї стратегії характерний помірний рівень короткострокового кредиту відносно всіх пасивів підприємства. Ця модель управління оборотними активами є компромісом між агресивним і консервативним підходами.

Вибір джерел фінансування оборотних активів остаточно визначає співвідношення між ефективністю використання капіталу і рівнем ризику фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Ураховуючи ці фактори, будується політика управління фінансуванням оборотних коштів. Якщо частка оборотних активів, що фінансуються за рахунок власних та довгострокових зобов'язань, зростає при незмінних обсягах короткострокових фінансових зобов'язань, це сприяє фінансовій стійкості підприємства, але може знизити

ефективність фінансового важеля і збільшити середньозважену вартість капіталу в цілому.

Отже, управління оборотними активами СФГ «Аграрник» має базуватися на принципах формування ефективного складу та структури оборотних активів, визначенні потреб у них, виборі джерел фінансування, прискоренні оборотності активів та забезпеченні їхньої безпеки. Ключовою задачею в управлінні активами та пасивами короткострокового характеру є пошук оптимального компромісу між досягненням достатньої рентабельності активів та забезпеченням поточної платоспроможності. Підприємство «Аграрник» використовує наразі агресивну модель управління оборотними активами, яка демонструє свою ефективність.

У цьому контексті, обрана стратегія сприяє високій економічній рентабельності активів. Однак важливо враховувати, що вона також вносить підвищений ризик технічної неплатоспроможності у випадках непередбачених обставин під час реалізації продукції або при можливих помилках в фінансових розрахунках.

Компанія демонструє високий рівень фінансової стійкості і платоспроможності завдяки консервативній стратегії управління поточними зобов'язаннями, яка ґрунтується на використанні постійних пасивів, таких як власний капітал і довгострокові кредити. Ця стратегія може бути особливо ефективною до 2030 року, коли передбачається формування достатнього обсягу власного капіталу та стійких довгострокових зобов'язань.

У той час як агресивна та консервативна стратегії представляють крайнощі, «Аграрник» може також розглядати помірну модель управління оборотними активами. Це дозволить підприємству займати золоту середину, забезпечуючи при цьому середню рентабельність активів та помірний ризик технічної неплатоспроможності.

Вибір джерел фінансування оборотних активів остаточно визначає співвідношення між ефективністю використання капіталу і рівнем ризику фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Ураховуючи ці фактори, будується політика управління фінансуванням оборотних коштів. Якщо

частка оборотних активів, що фінансуються за рахунок власних та довгострокових зобов'язань, зростає при незмінних обсягах короткострокових фінансових зобов'язань, це сприяє фінансовій стійкості підприємства, але може знизити ефективність фінансового важеля і збільшити середньозважену вартість капіталу в цілому.

Загалом, вибір відповідної стратегії фінансування оборотних активів є ключовим для досягнення балансу між рентабельністю та фінансовою стійкістю підприємства. Такий комплексний підхід до управління гарантує оптимальне використання ресурсів та допомагає забезпечити ефективну фінансову діяльність СФГ «Аграрник» в умовах змін на ринку та економічних труднощів.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки та пропозиції.

1. Управління оборотними активами у сучасному бізнес-середовищі є ключовим аспектом стратегії фінансового управління підприємства. Ефективне використання та оптимізація цих активів може вирішити ряд проблем, які стоять перед компаніями у зусиллях досягти стабільності та конкурентоспроможності. Для розгляду стратегічного управління оборотними активами розглянемо ключові виклики, які виникають у сучасному економічному оточенні. Підсумкове узагальнення особливостей управління оборотними активами вказує на те, що ефективність цього управління напряду впливає на платоспроможність підприємства, його рентабельність, здатність пристосування до непередбачуваних ситуацій, обсяг та результативність виробництва, а також на успішну реалізацію продукції.

Забезпечивши ефективне управління оборотними активами, підприємство може вивільнити ресурси, які можуть бути використані для підтримки зростання прибутковості його операцій, прискорення обіговості оборотних коштів, забезпечення безперебійного виробництва та максимізації прибутковості. Це надається як першочергова мета для будь-якого суб'єкта господарювання.

2. СФГ «Аграрник» розташовано у Сумському районі Сумської області. Площа власних сільськогосподарських угідь складає 50га ріллі. Основні види діяльності: Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Основні культури – це соя, озима та яра пшениця. Для сівозміни кожного року 5 га залишається під багаторічні трави.

3. Загальна сума оборотних активів зросла на 73,5 тис. грн. або 7,8% з 2019 по 2022 рік. Проте, в 2022 році спостерігається зниження оборотних активів на 135,6 тис. грн. або 11,7% порівняно з 2021 роком. Запаси зросли найбільше серед оборотних активів на 188,5 тис. грн. або 76,1% від 2019 року. Проте, у 2022 році спостерігається невелике зменшення запасів на 0,3 тис. грн. Дебіторська

заборгованість за період з 2019 по 2022 рік зменшилася на 396,7 тис. грн. або 99,8%, до нуля у 2020 році, але після цього не змінювалася. Кількість грошей та їх еквівалентів виявила зростання на 281,7 тис. грн. або 93,9% з 2019 по 2022 рік. У 2022 році спостерігається додатковий ріст на 34,4 тис. грн. або 6,3% порівняно з 2021 роком. Загальна сума балансу зросла на 154,3 тис. грн. або 8,7% з 2019 по 2022 рік. В 2022 році відбулося подальше зростання на 19,5 тис. грн. або 1% порівняно з 2021 роком.

4. В цілому, селянське фермерське господарство «Аграрник» виявляє стійкий ріст своїх активів з року в рік. Власний капітал зріс на 420,5 тис. грн. або 55,77% від 2019 до 2022 року. Зменшення власного капіталу від 2021 до 2022 року на 72,9% може вплинути на фінансову стійкість господарства. Загальна поточна кредиторська заборгованість зменшилася на 266,2 тис. грн. або 26,02% від 2019 до 2022 року. Важливо відзначити, що зменшення цього показника в 2022 році порівняно з 2021 роком свідчить про можливе покращення ліквідності господарства. Інші поточні зобов'язання зросли від 2019 до 2022 року на 89,9 тис. грн. або 18%.

5. Спостерігається зниження чистого доходу на 117,6 тис. грн. або 7,83% від 2019 до 2022 року. Падіння чистого доходу у 2022 році на 21,57% порівняно з 2021 роком свідчить про можливі труднощі у сфері реалізації продукції. Збільшення собівартості на 386,1 тис. грн. або 36,08% від 2019 до 2022 року може свідчити про зростання витрат на виробництво.

Відзначається великий валовий збиток у 2022 році на рівні -72,9 тис. грн. Зниження валового прибутку на 121,26% порівняно з 2021 роком свідчить про важкі умови діяльності господарства. Погіршення фінансового результату від операційної діяльності на 503,7 тис. г Абсолютний приріст чистих активів становить 55,77% від 2019 до 2022 року. Втрата відносного приросту у -5,84% від 2021 до 2022 року може вказувати на вплив факторів, які впливають на фінансовий стан господарства у звітному періоді. Загалом, господарство показує позитивні тенденції у збільшенні активів, проте втрата відносного приросту у 2022 році може

вимагати уваги до факторів, які впливають на ефективність управління оборотним капіталом.

6. В цілому слід відмітити, що ділова активність, а відповідно і рівень менеджменту знаходиться на достатньо високому рівні. Порівняно з 2020 роком суттєво зменшився період погашення дебіторської заборгованості, і незначно зріс період погашення кредиторської. Це означає, що СФГ «Аграрник» використовує кошти кредиторів більш ефективно. В цілому, СФГ «Аграрник» є фінансово стійким і платоспроможним підприємством з високим рівнем ділової активності та ліквідності балансу. Негативний фінансовий результат був викликаний дією зовнішніх несприятливих обставин. Виходячи з цього нами у подальшому буде

7. Управління оптимальним залишком грошових коштів є стратегічно важливим елементом фінансового управління для сільськогосподарських підприємств, таких як СФГ «Аграрник». Ефективна стратегія дозволяє забезпечити ліквідність, зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства. З урахуванням специфіки сільського господарства та використання сучасних фінансових інструментів, СФГ «Аграрник» може досягти оптимального управління грошовими потоками та забезпечити стійкий розвиток у сучасному економічному середовищі. Оскільки середні залишки грошових коштів на підприємстві складають більше 484531 гривень, СФГ «Аграрник» може сформувати портфель короткострокових фінансових інвестицій на рівні 335 тисяч гривень, що може принести додатковий дохід від фінансової діяльності в розмірі більше 33 тисяч гривень і компенсувати негативний сальдо руху грошових коштів від фінансової діяльності.

8. Процедура управління ризиками включає кілька послідовних етапів, таких як ідентифікація ризиків, оцінка ступеня їх впливу, розробка стратегії та тактики управління, а також впровадження конкретних заходів з управління ризиками. Пасивний захист від ризиків передбачає використання різноманітних видів страхування. Стратегія активного реагування включає в себе поділ чи прийняття ризику, скорочення за рахунок організаційно-економічних і технічних заходів, а також виробничу та фінансову диверсифікацію. Для управління

запасами та їх фінансового забезпечення у СФГ «Аграрник» рекомендується використовувати методи математичної статистики для оптимізації обсягу продукції на господарстві. Застосування матриць переваг та недоліків, зокрема для сої, дозволяє ретельно аналізувати ймовірність продажу та визначати оптимальні стратегії. При рівних потенційних рівнях прибутку відзначається вищою ймовірністю реалізації, а також швидкими обертанням грошових коштів та відсутністю необхідності додаткового фінансування. Застосування методів управління ризиками в управлінні оборотними активами дозволяє досягти оптимізації запасів, прискорити обіг оборотних активів та підвищити фінансовий результат підприємства.

9. Управління оборотними активами СФГ «Аграрник» має базуватися на принципах формування ефективного складу та структури оборотних активів, визначенні потреб у них, виборі джерел фінансування, прискоренні оборотності активів та забезпеченні їхньої безпеки. Ключовою задачею в управлінні активами та пасивами короткострокового характеру є пошук оптимального компромісу між досягненням достатньої рентабельності активів та забезпеченням поточної платоспроможності. Підприємство «Аграрник» використовує наразі агресивну модель управління оборотними активами, яка демонструє свою ефективність.

У цьому контексті, обрана стратегія сприяє високій економічній рентабельності активів. Однак важливо враховувати, що вона також вносить підвищений ризик технічної неплатоспроможності у випадках непередбачених обставин під час реалізації продукції або при можливих помилках в фінансових розрахунках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аврамчук С. В., Шахрай О. О. Напрями удосконалення управління активами підприємства. *Студентські наукові читання* (23 листопада 2021 р. Житомир). 2021. С. 4-8.
2. Адамов Б. Економічна сутність, класифікація, визнання та оцінка оборотних активів підприємства. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*. (м. Вінниця, 23 берез. 2022 р.). Ч. 2. 2022. С. 70-77.
3. Бровко Л.І., Попенко М.С., Черенович О.В. Фінансове забезпечення формування оборотних активів сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 88–92.
4. Вдовенко Л. Ефективність управління активами – основа зростання фінансового потенціалу підприємств аграрного сектора економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1203/1158> (дата звернення 19.11.2023 р.)
5. Гойденко В. Р., Хлопоніна-Гнатенко О. І. Дослідження проблеми управління оборотними активами підприємств. 2023. С. 53-54 URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/44163/1/tezy-dop-conf-02-11-23-54-55.pdf> (дата звернення 8.10.2023 р.)
6. Гринчуцький В.І., Блащак Б.Я. Теоретичні аспекти формування механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 3 (20). С. 177-182.
7. Дебіторська заборгованість. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10. 08.10.1999 р. № 237. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 22.10.19).
8. Ємець В.В. Управління оборотними активами як складдова стратегії фінансового оздоровлення підприємства *Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.)*. Суми. 2023. С.328.

9. Ємець В.В. Формування оптимального залишку грошових коштів як інструмент управління оборотними активами. *Матеріали V Міжнародна науково-практична конференція "GLOBAL SCIENCE: PROSPECTS AND INNOVATIONS"*, 28-30.12.2023 Ліверпуль, Великобританія. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-global-science-prospects-and-innovations-28-30-12-2023-liverpul-velikobritaniya/> (01.12.2023 р.)
10. Запаси. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9. 20.10.99. № 246. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 22.10.19).
11. Кириченко С., Забіяка В. Управління фінансовою політикою підприємства з метою підвищення стабільності діяльності. *Економіка та суспільство*. 2023. №. 56. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3091/3014> (дата звернення 25.10.2023 р.)
12. Кічук О., Тарасова Ю. Управління оборотним капіталом промислових підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. №. 37. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1234/1189> (дата звернення 16.10.2023 р.)
13. Коваленко О.В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності. *Причорноморські економічні студії*. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2019. Вип. 41. С. 203-208.
14. Корж О. П. Напрямки удосконалення ефективності використання оборотного капіталу підприємства. *Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту* (18 листопада 2021 р. Біла Церква). 2021. С. 47 -52.
15. Кришталь Г., Васильконова Е., Лінчевська Л. Інформаційне забезпечення аналізу стану та ефективного використання оборотних коштів. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції* (18 травня 2023 р., м. Одеса). 2023. С. 270-273.

16. Круглікова В. В. Підвищення конкурентоспроможності капіталу за рахунок кругообігу оборотних коштів. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*. 2022. С. 236-239.
17. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Палешко Я. С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. *Бізнес Інформ*. 2022. № 8. С. 159-165.
18. Кузнєцова Т.В. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*. 2023. Т. 1. №. 101. С. 56-65.
19. Курганов В. Р., Михайлик О. М. Особливості процесу управління оборотними активами підприємства. *Сімдесят перші економіко-правові дискусії*. Серія: Соціальні та економічні науки. 2022. С. 25-29.
20. Ларіна А. О. Концепт інформаційно-аналітичної системи управління оборотними активами підприємства. 2023. С. 94-96 URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/36250/1/Stratehichnyi%20roxvytok%20Ukrainy%20heneruvannia%2C%20implementatsiia%2C%20raelizatsiia_2023-94-96.pdf (дата звернення 15.10.2023 р.)
21. Луцишина Г. Інформаційна система аналізу оборотних активів підприємства. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. 2022. С. 149-155.
22. Мазур Д., Мазур О., Мазур Г. Формування та використання оборотних коштів в системі управління фінансовим станом підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 5. С. 181-185.
23. Мацюк Д. С. Методи та інструменти управління оборотними активами підприємства торгівлі. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. 2023. С. 50-56.
24. Мацюра С. І., Мельникова К. О. Економічний механізм стратегічного управління оборотними активами підприємства та основні напрямки його удосконалення. *Trends, theories and ways of improving science* (February 28–March 03, 2023, Madrid, Spain). 2023. С. 116-119.

25. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06?find=1&text=%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C#w1_1 (дата звернення 14.10.2023р.)

26. Михальчук К. Економічна сутність оборотних активів підприємства. Економіка підприємства: теорія та практика (м. Полтава, 20-21 квітня 2023 р.). 2023. С. 50-51.

27. Міщенко В. А. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства. *Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2022"* (м. Харків, 7-9 грудня 2022 р.). 2022. С. 30-32.

28. Момот М. В. Ефективне управління оборотними активами: стратегії та виклики в сучасному бізнес-середовищі. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку* (07 листопада 2023 р., м. Брно, Чехія). 2023. С. 297-302.

29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". 19.03.2013. URL: <https://zakon.help/article/nacionalne-polozhennya-standart-buhgalterskogo>. (дата звернення 5.10.2023 р.)

30. Симченко В. Є. Управління оборотними активами в підприємстві. *Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління* (м. Полтава, 17–18 листопада 2022 року). 2022. С. 82-85.

31. Стратійчук В. М. Проблеми впровадження стратегічного управління оборотними активами підприємств торгівлі. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні*: (м. Київ, 12 листопада 2020 р.). 2020. С. 201-203.

32. Стратійчук В. М. Стратегічне управління оборотними активами підприємств торгівлі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. С. 59-74.

33. Тимошенко М.В., Онищенко У.В. Проблематика управління оборотними коштами малого підприємства. *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку* (м. Одеса, 19-20 травня 2022 року). 2022. С. 124-127.
34. Ткачук Л., Чень В. Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2023. №. 1. С. 84-90.
35. Човнюк Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами та короткотерміновими зобов'язання підприємств. *Містобудування та територіальне планування*. 2023. №. 82. С. 324-340.
36. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 337–346.
37. Янковська В. А. Проблеми управління оборотними активами підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 31. С. 430-434.
38. Abdulazizovich K. U. Improvement Of Information About Accounts Receivable In Current Assets In The Balance Sheet Based On International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*. 2023. Т. 10. №. 2S. P. 2849-2859.
39. Czerwonka L., Jaworski J. Determinants of working capital management in small and medium enterprises: Evidence from Central and Eastern Europe. *Journal of International Studies*. 2023. Т. 16. №. 2. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1172376> (дата звернення 14.11.2023 р.)
40. Mamazhonov A. T., Eraliev A. A. Professional accounting and problems of financial activity in joint stock companies. *World Economics and Finance Bulletin*. 2022. Т. 9. P. 132-134.
41. Mazanec J. The impact of working capital management on corporate performance in small–medium enterprises in the visegrad group. *Mathematics*. 2022. Т. 10. №. 6. P. 951
42. Sitinjak C. et al. Financial Management: A System of Relations for Optimizing Enterprise Finances—a Review. *Journal Markcount Finance*. 2023. Т. 1. №. 3. С. 160-170.

Додатки